

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΑΡΙΘΜ. 3 — Νοῦμβριος 1841. — ΤΟΜ. Α.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ.

(Συνέχ. ἀπὸ σελ. 36, Ἀριθμ. 2.)

Ἐπειδὴ τὰ διάφορα ἀντικείμενα τῶν γνώσεων, ἃς ὑ-
 παινίχθημεν προηγουμένως (σελ. 6), δὲν ἦσαν διακε-
 χωρισμένα παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλ' ὅλαι ἐν γένει αἱ
 ἐπιστῆμαι καὶ γνώσεις ἦσαν σύμμικτοι τρόπον τινά,
 ἐπομένως καὶ οἱ διδάσκοντες αὐτὰς δὲν περιωρίζοντο
 ἐπαγγελματικῶς, ὡς τὴν σήμερον, εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο
 τὸ εἶδος. Ἡ σπουδὴ τῆς ἐθνικῆς γλώσσης, ἡ μόρφω-
 σις τοῦ κυβερνητικοῦ κλάδου, καὶ ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου
 συνίστων τὸν κυριώτερον σκοπὸν τῆς Φιλολογικῆς τῶν
 Ἑλλήνων γυμνάσεως, καὶ πᾶσα μέθοδος, ἡ γνῶσις, ἡ
 ὁποιοδήποτε ἄλλο συνέτεινεν εἰς τὸν γενικὸν τοῦτον σκο-
 πὸν, συμπεριλαμβάνετο ὡς οὐσιῶδες μέρος τῆς κοι-
 νῆς ἀγωγῆς τῶν νέων.

Ἡ Γ ρ α μ μ ἄ τ ι κ ῆ ἦτον ἐν τῶν κυριωτέρων μερῶν
 τῆς πνευματικῆς ἀγωγῆς, ἡ τῆς ἐ π ἰ ψ υ χ ῆ λεγο-
 μένης π α ι δ ε ἰ α ς. Μ' ὄλον ἔτι δὲ καὶ αὐτῆ ἀνήγετο
 εἰς τὴν γλώσσαν τοῦ ἔθνους, ἐμπεριελάμβανεν ὅμως
 πολὺ πλειότερον παρ' ὅτι τὴν σήμερον ἡ τέχνη τοῦ λα-
 λεῖν καὶ γράφειν ὀρθῶς, ἥτις πρὸς διάκρισιν ἐκαλεῖτο
 Γ ρ α μ μ α τ ι σ τ ι κ ῆ. Ἡ Γραμματικὴ λοιπὸν συμ-
 περιελάμβανεν οὐ μόνον τὴν γνῶσιν τῆς γλώσσης, ἀλλὰ
 καὶ κατὰ μέρος τὴν Ποίησιν, τὴν Ῥητορικὴν, τὴν Ἱστορίαν
 καὶ τὰ στοιχεῖα ἀκόμη τῆς Φιλοσοφίας.

Μετὰ τὴν Γραμματικὴν εἶπετο ἡ Φ ι λ ο σ ο φ ῖ α. Τὸ
 ὄνομα τῆς Φιλοσοφίας ἐδίδετο κατὰ πρῶτον εἰς ὅλας
 τὰς γιγνομένας ἐρεῦνας περὶ τῆς φύσεως τοῦ Θεοῦ, περὶ
 τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ εἰμαρμένου τῶν ἀνθρώπων, καὶ περὶ
 τῶν φαινομένων καὶ τῶν δυνάμεων τοῦ φυσικοῦ νόμου.

Τὰ φαινόμενα δὲ καὶ αἱ ιδιότητες τῆς φύσεως ἰκολούθως ἀπεκλείσθησαν ἀπὸ τὸ ἀντικείμενον τῆς φιλοσοφίας. Ὁ Σωκράτης πρὸ πάντων ἠγωνίσθη νὰ διευθύνῃ τὰς φιλοσοφικὰς ἐρευνας εἰς τὰ διάφορα ἀντικείμενα τῶν ἡθῶν καὶ τῆς θρησκείας, καὶ εἰς τὰ περὶ ἀρετῆς καὶ τοῦ δικαίου. Σημειωτέον δ' ὅτι οἱ φιλόσοφοι κυρίως διήρουν τὰς διδασκαλίας των εἰς ἑξ ὡ τ ε ρ ι κ ο ῦ ς λεγομένους λόγους, ἦγον ὅσα ἐδίδασκον δημοσίᾳ εἰς ὄλους τοὺς ἀκροατὰς καὶ τὸν λαόν, καὶ εἰς τοὺς ἑσ ὡ τ ε ρ ι κ ο ῦ ς ολίτινες ἐμπεριεῖχον τὰ ἀπόρρητα αὐτῶν, ἅτινα ἐδίδασκον μόνον εἰς τοὺς μαθητὰς των, καὶ περὶ ὧν δημοσίᾳ, εἴτε διὰ στόματος, εἴτε διὰ γραφῆς, ἐλάλουν αἰνιγματωιδῶς καὶ μεταφορικῶς.

Διαφόρους εἰς τὸ διδάσκειν μεθόδους μετεχειρίζοντο οἱ Φιλόσοφοι. Ἡ ἀρμολιωτέρα εἰς τὰ ἀντικείμενα, αὐτῶν ἦτον ἀναμφιβόλως ἡ Διαλογικὴ, ἦτοι τὸ σχῆμα ἀληθοῦς διαλόγου μεταξὺ τοῦ διδασκάλου καὶ τοῦ μαθητοῦ. Ὁ Φιλόσοφος ἤρχιζεν ἀπὸ τὰς ἀπλουστάτας καὶ σαφεστέραις ἀληθείαις, ἢ παραδέχεται ἀρχὰς τινάς, καὶ ἀποκρίσθαι ἀκολουθῶς βαδμηδόν, ἀκούων καὶ ἀποκρίσθαι ἐρωτήσεις καὶ ἀπορίας τοῦ μαθητοῦ, καὶ οὕτω φέρων αὐτὸν ἀνεπαίσθητως εἰς τὸ νὰ πεισθῇ εἰς ὅσα ὁ διδάσκαλος ἔλεγε. Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον μετεχειρίσθη τὸ πρῶτον Ζήνων ὁ Ἐλεάτης, ἀλλ' ἐβελτίωσε καὶ ἐτακτοποίησεν ὁ Σωκράτης, ἐξ οὗ καὶ ἐκλήθη ἡ Σωκρατικὴ μέθοδος. Ἐννοεῖται δ' ὅτι ἡ μέθοδος αὕτη ἐγένετο μόνον εἰς τοὺς ὅσοι ἐκ τῶν μαθητῶν ἦσαν ἱκανῶς προχωρημένοι εἰς τὰ πρῶτα στοιχεία τῆς φιλοσοφίας, καὶ ἠδύνατο νὰ συνδιαλαβῶσι δημοσίᾳ μετὰ τῶν διδασκάλων των. Ὁ Πλάτων παρεδέχθη τὸ διαλογικὸν σχῆμα εἰς τὰ συγγράμματά του. Καὶ ἄλλαι δὲ μέθοδοι ἦσαν ἐν χρήσει, ὡς ἡ Ἐριστικὴ, ἡ Συλλογιστικὴ, ἡ Μαθηματικὴ καὶ τὰ λοιπὰ, περὶ ὧν θέλομεν διαλάβει λεπτομερῶς ἄλλοτε.

Ἡ πρώτη καὶ ἀξιολογιωτέρα ἐν Ἀθήναις δημοσίᾳ

σχολὴ ἦτον ἡ ἐν τῷ Κεραμεικῷ Ἀκαδημία, κειμένη ἐξωθεν τῶν ὀρίων τῆς πόλεως. Ὁ Πλάτων ἐδίδασκε πρῶτος αὐτοῦ, καὶ τὸν διεδέχθησαν πολλοὶ μαθηταὶ του, ἐνθεν καὶ τὸ ὄνομα Ἀκαδημιακοὶ ἔλαβον. Τὸ Λύκειον, ἡ σχολὴ τοῦ Ἀριστοτέλους, ἦτον ὁμοίως ἐξωθεν τῆς πόλεως, καὶ ἔκειτο περὶ τὰς ὄχθας τοῦ Ἴλισσοῦ ποταμοῦ. Ἐπειδὴ δ' ὁ Ἀριστοτέλης καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ ἐσυνείθιζον περιπατοῦντες νὰ διδάσκωσιν εἰς αὐτὸ, ἐκλήθησαν Περιπατητικοί. Ἄλλη σχολὴ ἐξωθεν τῶν Ἀθηνῶν ἦτο τὸ Κυνόσομαργε, ὅπερ ἐχρησίμευε τὸ πρῶτον διὰ τὰς σωματικὰς γυμνάσεις τῶν νόθων. Ἐνταῦθα δ' ἐδίδασκε κατ' ἀρχὰς ὁ Ἀντισθένης, καὶ ἐκ τούτου μᾶλλον ἐδόθη εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ τ' ὄνομα Κυνικοί. Ἐνδοθεν τῶν ὀρίων τῆς πόλεως ἦτον ἡ περίφημος Ποικίληστον, ἐνθα Ζήνων ὁ ἐκ Κύπρου ἠνοιξε τὴν σχολὴν αὐτοῦ, καὶ ἔδοσε καὶ τὸ ὄνομα τῶν Στωϊκῶν εἰς τοὺς μαθητὰς του. Ὁ κῆπος τοῦ Ἐπικούρου ἀνήκει ὁμοίως ν' ἀναφερθῇ ἐνταῦθα, καθότι εἰς αὐτὸν ἐδίδασκεν οὗτος συνήθως τοὺς μαθητὰς του, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐκλήθησαν Φιλόσοφοὶ τοῦ κήπου. Ἀφοῦ δὲ ἡ Ἑλληνικὴ φιλοσοφία μετεφυτεύθη ἀκολουθῶς εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τὸ συστηθῆν ἐν αὐτῇ Μουσειον ὑπῆρξε περίφημον, διότι πολλοὶ τῶν ἀξιολογωτέρων διδασκάλων ἐδίδασκαν εἰς αὐτό.

Παρακτὸς δὲ τῶν δημοσίων τούτων σχολῶν ἦσαν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἄλλα κοινὰ σχολεῖα, ὑπὸ τοῦ Σόλωνος συστηθέντα, ἐν οἷς στοιχειωδῶς ἐδίδασκοντο τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς πνευματικῆς ἀγωγῆς. Εἰς ὅλας δὲ τὰς σχολὰς τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρχεν ἀπεριόριστον κατὰ τὸ διδάσκειν ἐλευθερία καὶ εἰς τὰ θεολογικὰ καὶ εἰς τὰ φιλοσοφικὰ ἀντικείμενα.

(Ἔσται συνέχεια.)

ΠΕΡΙ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΣΤΙΚΗΣ. ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

(Συνέχ. από σελ. 49.)

Δυσκολώτατον είναι νά προσδιορίσωμεν τὴν ἀξίαν τῶν ἀρχαίων νομισμάτων, ὡς πρὸς τὴν ὕλην καὶ τὸ βάρος. Περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἔχομεν τῶντι συγκεχυμένας καὶ ἀσαφεῖς γνώσεις, πρῶτον ἐκ τῆς ἀπειρίας τῶν ἀντιγραφῶν ὅτινες μᾶς μετέδωκαν τὰς ὀλίγας ἀριθμητικὰς σημειώσεις, ὅσας οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἐγκατέλειψαν, καὶ δεύτερον διὰ τὴν ὁποίαν ἀκολούθως ἔπαθον μεταβολὴν τὰ νομίσματα, διαφυλάττοντα τὸ αὐτὸ ὄνομα. (*).

Τὸ βάρος τῶν νομισμάτων διέφερον εἰς ὄλας σχεδὸν τὰς πόλεις, καὶ οἱ συγγραφεῖς δὲν ἐφύλαξαν τὴν ἀπαιτουμένην ἀκρίβειαν, παριστῶντες τὴν μεταξὺ τοῦ χρυσοῦ, τοῦ ἀργύρου καὶ τοῦ χαλκοῦ σχέσιν. Παρεκτός δὲ τούτου, ὑπῆρχεν ἀκόμη καὶ διαφορὰ τοῦ βάρους καὶ μεταξὺ τῶν ὁμοίων νομισμάτων, μ' ὅλον ὅτι εἰς πολλὰ εὐρίσκεται σημειωμένη ἡ ἀξία αὐτῶν.

Τὸ τάλαντον ἦτο τὸ μεγαλύτερον βάρος τῶν Ἑλλήνων, (διαφέρον ὅμως κατὰ τοὺς τόπους), καὶ μετὰ τὸ τάλαντον ἡ Μνᾶ. Τὸ Ἀττικὸν τάλαντον ἰσοδυναμεῖ μ' ἐξήκοντα μνᾶς, ἡ δὲ μνᾶ, μ' ἑκατὸν δραχμάς. Ἀλλὰ καὶ τὸ τάλαντον καὶ ἡ μνᾶ ἦσαν περιληπτικὰ μόνον ὀνόματα, ὡς τὸ παρὰ τῆς συνηθείας π ου γ γ ε ἰ ο ν (**). Ἡ δραχμὴ μόνον ἦτο πραγματικὸν βάρος. Εὐρίσκονται δὲ καὶ νομίσματα, ἔχοντα βάρος δύο δραχμῶν, τριῶν καὶ τεσσάρων, καὶ ἐπομένως δὶ δραχμα, τριδραχμα καὶ τετραδραχμα λεγόμενα.

(*) Οἱ μεταγενέστεροι συγγραφεῖς μετεχειρίζοντο διὰ τὰ νομίσματα τοῦ καιροῦ τῶν τὰ ἀρχαιότερα ὀνόματα, ὡς στατήρ, δηνάριον, ἀσσάριον κ τ λ. Τούτο δὲ φαίνεται ὅτι ἦτο τοσοῦτον κοινόν, ὡς τε ὁ Ἰουστινιανὸς ἔκρινε νά τὸ ἐμποδίσῃ δ' ἰδιαιτέρον ἄρδρον εἰς τὸν κώδικά του.

(**) Τὸ τάλαντον ἐλογαριάσθη ὑπὸ τῶν νεωτέρων ὡς ἰσοδυναμοῦν μεπέντε χιλιάδας φράγκα, ἦτοι 20,900 τουρ. γρόσ. Ἐπομένως δὲ ἡ ἀρχαία δραχμὴ ἰσοδυναμεῖ σχεδὸν μὲ τὴν νεωτέραν κατὰ τὴν ἀξίαν. Καὶ

Ὁ ἀργυροῦς στατήρ ἰσοδυναμεῖ μὲ τέσσαρας δραχμάς, καὶ πολλοὶ συγγραφεῖς τὸν ὑποθέτουσιν ὅμοιον μὲ τὸν Ἑβραϊκὸν σίκλον. Τὸν χρυσοῦν στατήρα ἀναφέρουσι συνεχέστερον οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς, καὶ τοῦτον ἐνόουν ὅτε ἔλεγον ἀπλῶς στατήρ. Ἰσοδυναμεῖ δὲ σχεδὸν μὲ τὸ Ἀττικὸν δίδραχμον. Ἦσαν δὲ καὶ διπλοὶ στατήρες, καὶ ἡμιστάτηρ, καὶ τὸ τέταρτον αὐτοῦ. Εὐρίσκονται δὲ προσίτι καὶ ἄλλα τινὰ χρυσᾶ νομίσματα ἰσοδύναμα μὲ τέσσαρας δραχμάς καὶ ἔτι πλίον.

Ὁ ὀβολὸς ἦτο τὸ ἐκτὴ μῶριον τῆς Ἀττικῆς δραχμῆς, καὶ τὸ συνηθέστερον ὄλων τῶν νομισμάτων. Κατεσκευάζετο δὲ ἐκ χαλκοῦ. Ἦσαν δὲ καὶ διπλοῖ, καὶ τριπλοῖ καὶ τετραπλοῖ ὀβολοῖ, καθὼς ἀκόμη καὶ τὸ ἡμισυ, τὸ τέταρτον, ἕως καὶ τὸ ὄγδοον τοῦ ὀβολου, ὅπερ καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐκαλεῖτο χαλκός (*).

Οἱ Ῥωμαῖοι, ὡς προεῖρηται, ἔκοψαν κατ' ἀρχὰς χάλκινα νομίσματα. Πρῶτον κατὰ τὸ βάρος πραγματικὸν νομίσμα τῶν Ῥωμαίων ἦτο τὸ λεγόμενον ἀσ(ἀσσάριον), διαιρούμενον εἰς ἡμισυ, εἰς τριτημόριον, κτλ. ἕως τὸ δωδεκατημόριον, ὅπερ ἐκαλεῖτο οὐγγία. Ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐξουσίαν καίτινες Ἑλληνικαὶ πόλεις ἔλαβον τὴν λέξιν ἀσσάριον, ὡς φαίνεται εἰς νομίσματά τινα τῆς Χίου.

Τὰ ἀργυρᾶ νομίσματα εἰσῆχθησαν εἰς τὴν Ῥώμην, τὸ 269 πρ. Χρ. Τὰ εἶδη αὐτῶν ἦσαν τρία α. τὸ denarius (δηνάριον) ἰσοδυναμοῦν μὲ δέκα ἀσσάρια κατ' ἀρχὰς, καὶ μετὰ ταῦτα, μὲ δεκαεξί. β. τὸ quinarius ἰσοδυναμοῦν πρῶτον μὲ πέντε, καὶ ἀκολούθως μ' ὀκτὼ ἀσσάρια, καὶ

τὸ βάρος δ' αὐτῶν δὲν ἔχει μεγάλην διαφορὰν, διότι ἐξυγίσθησαν κατ' αἰ δύο ἐκ περιτεργείας, καὶ ἡ μὲν σημερινὴ ἰσοδυναμεῖ μὲ 68 κόκκους, ἡ δὲ παλαιὰ μὲ 62. Καὶ τὴν διαφορὰν δὲ ταύτην πρέπει ν' ἀποδώσωμεν ἐν μέρει εἰς τὴν ὁποίαν ἡ τελευταία ἔπαθε τριβὴν κατὰ διαφόρους περιστάσεις.

(*) Ὁρ. καὶ λείψανα τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας εἰς τὴν ἀκόλουθον τεύραν τοῦ Περιδικοῦ.

γ. τὸ Sestertius ἰσοδυναμοῦν μὲ δύο ἡμισυ ἀσσάρια, καὶ ἀκολούθως μὲ πέντε, καθὼς φαίνεται σημειωμένον εἰς αὐτὰ διὰ τῶν ἀριθμητικῶν χαρακτήρων. Τὰ χρυσᾶ νομίσματα τῶν Ῥωμαίων ἦσαν τὸ χρυσοῦν δηνάριον, καὶ τὸ ἡμισυ αὐτοῦ.

Ὡς κατὰ τὸ σχῆμα, τὰ πλείοτερα νομίσματα τῶν ἀρχαίων ἦσαν στρογγύλλα, οὐχὶ ὅμως τοσοῦτον ἐντελῶς ὡς τὴν σήμερον. Τὰ τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ τοὺς Πτολεμαίους καὶ τοὺς αὐτοκράτορας τῆς Ῥώμης ἐκόπτοντο γωνιωδῶς εἰς σχῆμα τετμημένου κώνου. Ἀλλὰ τοῦτο φαίνεται εἰς τὰ χάλκινα μόνον νομίσματα. Καίτινα δὲ τῆς Ἰουδαίας νομίσματα ἔχουσι τὸ σχῆμα τοῦτο. Πάμπολλα Ἑλληνικὰ νομίσματα εἶναι κοίλα ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους. Ὅσον δὲ βαθυτέρα εἶναι ἡ κοιλότης αὐτῶν, τοσοῦτον μᾶλλον φαίνονται ἀρχαιότερα. Ἡ δ' αἰτία τῆς κοιλότητος, ὡς τὴν ἐξηγεῖ καὶ ὁ Βαρθολομαῖος (Δοκίμ. παλαιογραφ. Νομισματιστικ.) εἶναι αὕτη. Ὅτε κατ' ἀρχὰς ἐφαντάσθησαν νὰ κάμωσι νομίσματα, τὰ ἐχάραττον μόνον ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους, ὡς καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Τυπογραφικῆς τέχνης τὸ ἐν μόνον μέρος τοῦ χάρτου ἐτύπονον. Διὰ τὴν μὴ φύγη ὅμως ἢ μετατοπίση ἀπὸ τὰ κτυπήματα τοῦ σφυρίου τὸ μέταλλον, ἔβαλον κάτωθεν αὐτοῦ ἀκατέργαστόν τι τεμμάχιον σιδήρου, ἐξ οὗ ἐγένετο ἡ κοιλότης. Ἀκολούθως δὲ τελειοποιηθείσης τῆς τέχνης, ἐγένοντο καὶ τὰ δύο μέρη ὅμοια.

Νομίσματά τινα φαίνονται διπλῶς κτυπημένα. Τοῦτ' ἐγένετο ὅτε λαὸς τις ἤθελε νὰ οἰκειποιηθῆ ξένον τι νόμισμα, ἢ νὰ μεταβάλη τὴν ἀξίαν τοῦ οἰκείου νομίσματος. Καὶ πολλοὶ βασιλεῖς δὲ μὴ ἔχοντες τὸ ἀναγκαῖον μέταλλον, ἐχάραττον τὰ νομίσματά των εἰς τὰ τῶν προκατόχων των, θέλοντες οὕτω ν' ἀποδείξωσι τὴν δύναμίν των. Ἐνίοτε δὲ καὶ ὅτε ἄρπαξ τις ἐξώθεν τῆς, Ῥώμης ὦν, δὲν εἶχε τ' ἀναγκαῖα διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν νομισμάτων ἐργαλεῖα, ἐχάραττε τὸ ὄνομά του εἰς ἄλλα νομίσματα. Τοῦτο ὅμως δὲν ἐγένετο ἀκόμη εἰς τὰ χρυσᾶ νομίσματα. (Συνέχεια.)

ΑΙ ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ ΣΥΝΗΘΕΙΑΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

ΛΛΩΝ.

(Συνέχ.—Σελ. 52.)

Οἱ Ῥωμαῖοι εὔραζον τοὺς γάμους των μὲ πληθῶς δεσποικονομικῶν τελετῶν. Προσδιοριζομένης τῆς ἡμέρας τοῦ γάμου, ἐκοπτον πρῶτον τὴν κόμην τῆς νύμφης κατὰ τὸ σύστημα τῶν ὑπάνδρων γυναικῶν, καὶ ἔπειτα ἐκδύοντες αὐτὴν τὸ παρθενικὸν φόρεμα, (τὸ ὁποῖον καὶ ἀφίερονον εἰς τὴν Ἥραν θεᾶν τοῦ Ὑμεναίου) τὴν ἐνέδουον τὸν γυναικεῖον χιτῶνα, καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτῆς ἐθετον κάλυμμα (μὲ χρώμα πυρρός), καὶ προμετωπίδιον ἐξ ἄνθεων. Ἐθυσίαζον μετὰ ταῦτα διάφορα ζῶα, ἐξ ὧν διεχωρίζετο μετὰ προσοχῆς ἡ χολῆ, καὶ ἐγένετο εἰδός τι ἱερουργίας ὑπὸ τῶν Ἱερέων. Προπορευομένων ἀκολούθως Μουσικῶν καὶ αὐλητῶν, ἤρχετο ἡ νύμφη τὸ ἐσπέρας εἰς τὴν μὲ ἄνθη κεκοσμημένην οἰκίαν τοῦ νυμφίου, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσήγετο ὑψομένη διὰ τῶν χειρῶν ὑπὸ δύο νέων, διὰ τὴν μὴ ἐγγίση μὲ τοὺς πόδας τὸς κατώφλιον, ὅπερ ἐνομίζετο ἱερὸν τῆς Ἑστίας. Ἀμέσως δὲ μετὰ ταῦτα ἔδενε τοὺς παραστάτας τοῦ οἴκου μὲ ταινίας, καὶ τοὺς ἔχριε μὲ ἄλειμμα χοίρου ἢ λύκου, δι' ἀποδιώξιντων κακῶν πνευμάτων, καὶ καθίζουσα ἐπί τινος δέρματος προβάτου, ἐκάλει μεγαλοφάνως τὸν νυμφίον, παρ' οὗ λαμβάνουσα τὸ κλειδίον τοῦ οἴκου, τὸ ἐνεχείριζεν εἰς τὸν πρῶτον ὑπρέτην. Ἀκολούθως δὲ καὶ οἱ δύο νεόνυμφοι ἠγγιζον, ὡς σημεῖον καθαριότητος καὶ ὁμονοίας, τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ.—Ἐφερε δὲ καὶ μεθ' αὐτῆς ἡ νύμφη ἡλακάτην, ἄτρακτον καὶ μαλλίον· ἔτι δὲ καὶ τρία ἀσσάρια, ἐξ ὧν τὸ ἐν μὲν ἔδιδεν εἰς τὸν ἄνδρα, τὸ ἕτερον, ὅπερ ἐφύλλαττεν εἰς ὑπόδημα, ἔβαλλεν εἰς τὴν Ἑστίαν, καὶ τὸ τρίτον, ἐρίπτειν εἰς τετραόδιον. Τελευταῖον δὲ, μετὰ τὸ σύνθηδες συμπόσιον, εἰ ὕπανδροι γυναικῆς συνώδευον τοὺς νεόνυμφους εἰς τὸν θάλαμον, καὶ αἱ παρθένοι ἔψαλλον τὰ ἐπιθαλάμια.

Εἰς τοὺς ἀρχαίους Γερμανικοὺς λαοὺς, ὁ γάμος δὲν ἐγένετο μ' οὐδεμίαν θρησκευτικὴν τελετήν. Ὁ νυμφίος ἔφερον εἰς τὴν παρθένον τὴν προῖκά του, συνίστα-

μήνην εἰς ζευγος βοῶν, ἢ εἰς ἓνα ἵππον. μίαν περικεφαλαίαν, ἓν βέλος καὶ μίαν σπάδην, ἢ δὲ νύμφη ἀνταπέστελλε πρὸς αὐτὸν πολεμικὸν τινα ἵππον, ἢ ὕπλον, καὶ κοινὸν συμπόσιον ἐτελεῖονε τὸν γάμον.

Μεταξὺ τῶν ἀνατολικῶν πολυγάμων αἱ περὶ γάμου συνήθειαι εἶναι πολλὰ διάφοροι, ὡς καὶ αἱ φυλαὶ αὐτῶν. Οἱ Ἀραβες ἀρχίζουσι τὴν τελετὴν τοῦ γάμου μετ' ἑρησκευτικῶν λουτρῶν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, μετὰ τὸ ὅποιον αἱ μὲν γυναῖκες ἀπέρχονται μετὰ τῆς νύμφης, οἱ δὲ ἄνδρες μετὰ τοῦ νυμφίου, φωνάζοντες ὅλοι κοινῶς τὸ ἀλλὰχ (Θεὸς) ἄστε ὁ Θεὸς νὰ προφυλάτῃ τοὺς νεονύμφου; ἀπὸ τὴν βασκανίαν. Τὸ ἑσπέρασ ἢ νύμφη φερομένη εἰς τὴν σκηνὴν τῶν πενθερῶν τῆς, γονατίζει ἐνώπιον τοῦ γαμβροῦ, ὃς τις βάλλει ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῆς χρυσοῦν τι ἢ ἀργυροῦν νόμισμα Ἐπανάλαμβάνεται δὲ τρίς ἢ τελετὴ αὕτη, καὶ ὁ μὲν σύζυγος διαμένει ἀκίνητος, ἢ δὲ νύμφη εἶναι ἠναγκασμένη καθ' ἑκάστην φορὰν ν' ἀλλάσῃ φορέματα. Τελευταῖον δ' ἀνιστάμενος ὁ ἀνὴρ, ἐναγκαλίζεται τὴν σύζυγόν του, καὶ τὴν φέρει εἰς τὴν σκηνὴν, ὅπου εἶναι προπαρασκευασμένη ἡ κλίνη.

Οἱ Βεδουῖνοι ἔχουσιν ἀπλουστεράς μὲν, πλὴν ἀγροκοτέρας περὶ γάμου συνηθείας. Ὡπλισμένος μετὰ τῶν φίλων τοῦ ὀνυμφίου, ἐφορμᾷ κατὰ τῆς σκηνῆς τῆς νύμφης, ἥτις ἀνθίσταται μὲν πρὸς ὀλίγον μὲ τὰς φίλας τῆς, ἀλλ' ἔπειτα παραδίδεται ἕως αἰχμάλωτος εἰς τὸν φαινόμενον ἐχθρὸν.

Παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς καὶ τοῖς Πέρσαις, ἐπειδὴ δὲν εἶναι συγχωρημένον ὑπὸ τοῦ νόμου νὰ θεωρῶσι τὰς γυναῖκας οἱ ἄνδρες, ὁ μίλλον νὰ νυμφευθῇ ἀφίνει τὴν ἐκλογὴν τῆς μελλούσης συζύγου του εἰς τὴν διάκρισιν τῆς μητρὸς, τῆς ἀδελφῆς, ἢ ἀλλῆς τινὸς στενῆς συγγενοῦς. Τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου κεκαλυμμένη ἡ νύμφη μετὰ πέπλοι φέρεται μετὰ τυμπάνων καὶ αὐλῶν ἐπὶ τοῦ λεγομένου Ταχταραβανίου (φορείου), ἢ ἐφιππος, εἰς τὸν οἶκον τοῦ συζύγου, ὅστις τὴν ὑποδέχεται μετ' εὐμενείας. Ἐν τούτοις δ' ὁ γεροντότερος τῶν συγγενῶν κρατεῖ με

ταξὺ αὐτῶν μάχαιραν πρὸς ἀκύρωσιν τῆς ἐνεργείας παντὸς εἶδους μαγείας. Καὶ οὕτω τελειώνει ὁ γάμος.

Εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν, καὶ ἐξαιρέτως εἰς τὰς ἐπαρχίας τοῦ Μαρόκκου, ἀφοῦ ὁ νυμφίος φέρη μετὰ μεγάλης πομπῆς τὴν νύμφην εἰς τὸν οἶκόν του, γίνεται λαυπρὸν συμπόσιον, εἰς τὸ ὅποιον οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες ἐσθίουσι κατ' ἰδίαν. Μετὰ ταῦτα δὲ ὁ νυμφίος εἰσάγεται εἰς σκοτεινὸν τινα θάλαμον, ἐνθα τὸν περιμένει ἡ νύμφη, καὶ τελευταῖον, δύο ὑπουργοὶ τῆς Κυβερνήσεως, ἰστάμενοι εἰς τὴν θύραν, γράφουσιν ἀποδεικτικὸν τῆς ἀθωότητος αὐτῆς, δι' οὗ ὁ ἀνὴρ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὴν ἀποβάλλῃ πλέον. Μετὰ τὸν γάμον δὲ, ὁ μὲν νυμφίος διαμένει εἰς τὸν οἶκον ὀκτῶ ἡμέρας, ἢ δὲ γυνὴ δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ ὀκτῶ μῆνας.

(Ἐπεται Συνέχεια.)

ΤΟ ΚΟΛΟΣΣΑΙΟΝ ΤΗΣ ῬΩΜΗΣ.

Ἐκ τῶν διασωζομένων εἰρηπίων τῶν ἀρχαίων οἰκοδομημάτων τῆς Ῥώμης, λαμπρότερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον τὴν σήμερον εἶναι τὸ Ἀμφιθέατρον τοῦ Οὐεσπασιανοῦ κυρίως λεγόμενον Κολοσσαῖον, εἶτε ἐκ τοῦ ὑπερβολικοῦ μεγέθους τῆς κατασκευῆς αὐτοῦ, εἶτε ἐκ τοῦ πλησίον κειμένου τότε κολοσσαϊκοῦ ἀγάλματος τοῦ Νέρωνος.

Τὸ περίφημον τοῦτο Ἀμφιθέατρον ἐσχεδιάσθη πρότερον ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου, ἀλλ' ἤρχισε τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ Φλάβιος ὁ Οὐεσπασιανός, ἐξ οὗ ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα Φλαβιανὸν Ἀμφιθέατρον. Ἦτος, ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ Οὐεσπασιανοῦ, ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον, καὶ, ὡς πολλοὶ νομίζουσι, τὸ ἀπετελείωσε. Λέγεται δὲ ὅτι μετεχειρίσθη εἰς τοῦτο τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ἐκ τῆς Ἰερουσαλήμ Ἰουδαίους. Ὑπάρχει μ' ἔλον τοῦτο παράδοσις εἰς τὴν Ῥώμην ὅτι δεκαπέντε χιλιάδες ἀνδρῶν εἰργάσθησαν ἐντὸς δέκα ἐτῶν δι' αὐτὸ, ἥτις

ἀν ἄληθεύῃ, θέτει τὴν τελείωσιν τοῦ ἔργου ἐπὶ τοῦ Δουμιτιανοῦ (81). Καὶ τῶντι αἱ γινόμεναι διὰ τὴν καθιέρωσιν αὐτοῦ σκληρόταται σκηναί, ἐν αἷς, ὡς λέγει ὁ Εὐτρόπιος (Ἰστ. Ζ.), πέντε χιλιάδες ζώων κατεσφάγησαν, πιθανολογοῦσιν ὅτι ἔλαβε τέλος ἐπὶ τοῦ ἀπανθρώπου τούτου τῆς φύσεως τέρατος.

Τὸ σχῆμα τοῦ Ἀμφιθέατρου τούτου ἦτον ἑλλειψοειδές ἢ δ' ἔκτασις αὐτοῦ τοσοῦτον μεγάλη, ὥστε ἐχώρει (εἰς τὰ καθίσματα) ὑπὲρ τὰς ὀγδοήκοντα χιλιάδας ψυχῶν, ἀφινομένου ἐλευθέρου τοῦ μὲ ἄμμον κεκαλυμμένου ἀγωνιστηρίου. Ὁ δ' ἐξωτερικὸς περίβολος ἦτο κατεσκευασμένος διὰ λίθων συνδεδεμένων μετὰ σιδήρου, καὶ διηρημένος εἰς ἐβδομήκοντα δύο στοὰς, δι' ὧν εἰσῆρχοντο εἰς τὰ διάφορα τοῦ οἰκοδομήματος μέρη. Μ' ὄλον ἔτι δὲ καὶ τὴν σήμερον τὰ ἐρείπια αὐτοῦ εἶναι τοσοῦτον λαμπρὰ, δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ θεωρήσωμεν εἰμὴ ὡς λείψανον ἀπανθρώπου σκληρότητος. — Ἀπορίας ἄξιον εἶναι τῶντι πόσον οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δόξης αὐτῶν μάλιστα, νῦ χαριστοῦντο νὰ τρέχωσι σωρηθὸν εἰς τὰ ἀμφιθέατρα, καὶ νὰ βλέπωσιν ἐκχυνόμενον καὶ πρὸς διασκέδασιν τὸ αἷμα τὸ ὁποῖον ἐπαγγελματικῶς ἔχυνον εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης. Πολύτιμα καὶ σπάνια θηρία, ὡς λέοντες, παρδάλεις, τίγρεις κ τ λ. συνήγοντο πανταχόθεν, καὶ ἐτρέφοντο ἐπίτηδες διὰ νὰ θείλωσι τὰ ὄμματα τῶν θεατῶν, διασχίζόμενα συναλλήλως εἰς τὰ ἀμφιθέατρα· δραπεταὶ δούλοι, κακοῦργοι, ἢ ὡς τοιοῦτοι νομιζόμενοι, ἀνιλεῶς ἐβρίπτοντο εἰς αὐτὰ, διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς τερψικάρδιον θέαμα, μαχόμενοι μετὰ τῶν ἀγρίων θηρίων, καὶ ὀλόκληρα τάγματα μονομάχων κατεσφάζοντο ἀμοιβαίως, καὶ ὑπὲρ τοὺς δισχιλίους πολὺ λάκεις ἔκειντο νεκροὶ κατὰ γῆς! Πολλοὶ τῶν Χριστιανῶν αὐτοκρατόρων ἠγώνισθησαν νὰ ἐμποδίσωσι τὰς ἀπανθρωπίας ταύτας, ἀλλ' ὅλα τὰ περὶ τούτου διατάγματα αὐτῶν ἔμειναν ἄκυρα μέχρι τῆς ἐβδόμης σχεδὸν ἑκατονταετηρίδος.

Τοῦ Κολοσσαίου ἡ λαμπρότης διέμεινεν ἕως τὸ 409

ἀπ. Χριστ, διέτι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οἱ Γότθοι ὑπὸ τὸν Ἀλάριχον, λαφυραγωγῆσαντες τὴν πόλιν τῆς Ῥώμης, ἔλαβον καὶ ὅλα τὰ ἀγάλματα καὶ τοὺς λοιποὺς καλλωπισμοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔκτοτε τὸ ἔδαφός του ἐχρησίμευεν ὡς ἀγορὰ πλέον. Ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸ κτίριον του διήγειρε μεγάλως τὴν ἐκπλήξιν καὶ τὸν θαυμασμόν τῶν περιηγουμένων τὴν Ῥώμην, ὥστε καὶ ὁ κατὰ τὴν ὀγδόην ἑκατονταετηρίδα ἀκμάσας ἱστορικὸς τῆς ἐκκλησίας Βήδης ἀναφέρει τὴν ἐξῆς αὐτῶν παροιμιακὴν ἔκφρασιν. "Καθ' ὅσον διαμένει τὸ Κολοσσαῖον, θέλει διαμένει καὶ ἡ Ῥώμη." Ὅταν δὲ πέσῃ τὸ Κολοσσαῖον θέλει πέσει καὶ ἡ Ῥώμη, καὶ ἡ πτώσις τῆς Ῥώμης, θέλει ἐπιφέρει καὶ τὴν τοῦ λοιποῦ κόσμου." Ἀπὸ τὴν δεκάτην τετάρτην ὅμως ἑκατονταετηρίδα ἤρχισαν νὰ τὸ ἐκχυρμόνωσι, λαμβάνοντες τοὺς λίθους αὐτοῦ, ὡς ἀπὸ κοινόν τι κτίριον, καὶ ἐξ αὐτοῦ κατασκευάσθησαν, κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, καὶ μάλιστα ὑπὸ τῶν Βαβερίνων, διάφορα μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομήματα. Πάπαι τινὲς μ' ὄλον τοῦτο, δεῖξαντες ἰδιαιτέρην τινὰ πρὸς αὐτὸ προστασίαν, τὸ διέσωσαν ἀπὸ τὸν παντελῆ του ὄλεθρον.

ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ. Ἀρθρ. α.

Ἡ Φυσικὴ Ἱστορία εἶναι τὸ ἡδονικώτατον, ὡς φελιμώτατον καὶ ἀναγκαῖον εἰς τὸν ἄνθρωπον μάθημα, διότι διδάσκουσα αὐτὸν τὰ ἦθη, τὰς συνηθείας καὶ τὰς ιδιότητας τῶν φυσικῶν σωμάτων, τὸν γερμίζει συγχρόνως καὶ ἀπὸ μέγιστον θαυμασμόν καὶ εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν ὕψιστον αὐτῶν Δημιουργόν, ὅστις καὶ εἰς τὰ μικρότερα τοῦ ἔργα ἀναδεικνύει πάντοτε τὴν ἄπειρον Σοφίαν καὶ Παντοδυναμίαν του.

Ἄλλ' ἐνῷ ὅλα τὰ σοφὰ ἔθνη πλημμυροῦσιν ἀπὸ διαφορὰ Φυσικῆς Ἱστορίας συγγράμματα, τὰ μὲν πληρέστερον, τὰ δὲ καὶ συνοπτικώτερον περὶ αὐτῆς δια-

λαμβάνοντα, τὸ ἡμέτερον μόνον κατὰ δυστυχίαν, σιμὰ πολλῶν ἄλλων στερεῖται καὶ τούτου. Οἱ Λόγιοί μας γνωρίζοντες ὅτι τελεία Φυσικὴ Ἱστορία δι' ἡμᾶς εἶναι εὐχὴ πολὺ ὑπερέχουσα τὰς δυνάμεις τοῦ ἔθνους, τὰς γνώσεις καὶ τὴν γλῶσσαν, δὲν ἐπεχειρήθησαν εἰσέτι τοιοῦτου εἶδους βιβλίου σύνθεσιν ἢ μετάφρασιν, προσμένοντες, ὡς φαίνεται, νὰ εὐρεθῶσιν ἢ νὰ προσδιορισθῶσιν Ἑλληνικὰ ὀνόματα δι' ὅλα τὰ τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἄτομα, ἐνῶ ἐξ ἐναντίας ἂν ἐγίνετο ἅπαξ ἡ ἀρχὴ (ὅπως δῆποτε,) ἢ θέλαμεν ἔχει τὴν σήμερον ἀξιολόγησιν Φυσικῆς Ἱστορίας συγγράμματα, μὲ πολλὰ Ἑλληνικὰ ὀνόματα διωρισμένα, καὶ οἰκειοποιημένα τὰ ξένα, τὸ ὅποιον ἐξάπαντος θέλομεν ἀναγκασθῆναι νὰ κάμωμεν

Εἰς τὸ Φυλλάδιόν μας ἐπιχειροῦμεθα νὰ ἐκδώσωμεν κατὰ συνέθειαν **Σύνοψιν Φυσικῆς Ἱστορίας**. Τὰ ὀρία μας δὲν ἐπιτρέπουσι βέβαια νὰ ἐκτανθῶμεν πλατύτερον περὶ τοῦ ἀξιολόγου τούτου ἀντικειμένου (*). Εὐτυχεῖς ὅμως, ἂν αἱ μικραὶ μας αὐταὶ ἀπόπειραι δώσωσι νύξιν εἰς ἄλλους ἐντελεστεράς γνώσεις καὶ μέσα ἔχοντας νὰ ἐπιχειρισθῶσι συστηματικώτερον περὶ τῆς ὕλης ταύτης πόνημα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Ὅλα ἐγγένη τῆς Φύσεως τὰ σώματα διαιροῦνται εἰς Ὀργανικά, ὅσα δηλαδὴ ἔχουσι διάφορα ὄργανα, ἢτοι ἀγγεῖα, δοχεῖα κτλ., καὶ εἰς μὴ Ὀργανικά, ὅσα δηλαδὴ στεροῦνται τούτων. Ἐκ τῶν Ὀργανικῶν δὲ

(*) Ὅστις ἐπιθυμῆ νὰ μνησθῆται περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου γνώσεις δύναται νὰ ἀναγνώσῃ ἐκ μὲν τῶν ἀρχαίων, τὴν περὶ Ζῶων Ἱστορίαν τοῦ Ἀριστοτέλους (εἰς τὴν ὁποίαν μάλιστα θέλει βοηθῆν ἀπὸ τὰ σχόλια τοῦ Μ. Καμμοῦς Τομ. Β.) τὸν Ξενοκράτην διὰ τὰ Θαλασσινὰ (Ἐκδ. Κορ.) καὶ τὸν Θεοφραστον, διὰ τὰ φυτὰ, ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων, τὸν ἀξιοθαύμαστον Βουφῶνα, τὸν Διωναιον, τὸν Τουρνεφόρτιον, τὸν πρό ὀλίγων ἐτῶν τελευτήσαντα Κουβιέρου, (ὅστις διέλαβε πολλὰ σοφὰ περὶ τούτων) καὶ ἀπείρους ἄλλους περὶ αὐτῆς τῆς ὕλης διαπραγματευθέντας.

πάλιν σωμάτων, τὰ μὲν εἶν' ἀκίνητα καὶ λαμβάνουσι τὴν τροφήν τῶν ἐκ τῆς γῆς διὰ διαφορῶν σωλήνων, ὡς τὰ φυτὰ, τὰ δὲ εἶναι κίνητα, καὶ μεταβαίνουσι ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, καὶ λαμβάνουσι μόνον διὰ τοῦ στόματος τὴν τροφήν, ὡς τὰ ζῶα. Ἐκ τούτου τὰ Φυσικὰ τῆς Γῆς σώματα ἐπιδιαιροῦνται εἰς τρία μερικώτερα εἶδη (ἅτινα ὀνομάζονται καὶ βασίλεια τῆς Φύσεως) ἢτοι τῶν Ζῶων, τῶν Φυτῶν καὶ τῶν Ὀρυκτῶν (*). Ἡ γνώσις δὲ καὶ ἡ ἔρευνα τῶν τριῶν τούτων εἰδῶν, συνιστᾷ τὴν περὶ τῆς ὀλογίας Φυσικῆς Ἱστορίας.

ΜΕΡ. Α' ΠΕΡΙ ΖΩΟΛΟΓΙΑΣ.

Κατὰ τὴν τριπλὴν τῶν φυσικῶν σωμάτων διαίρεσιν, καὶ ἡ Φυσικὴ Ἱστορία διαιρεῖται εἰς τρία. Εἰς Ζωολογίαν, ἣτις διαλαμβάνει περὶ τῶν Ζῶων, εἰς Βοτανικὴν, ἣτις περὶ τῶν Φυτῶν, καὶ εἰς Ὀρυκτολογίαν, ἣτις περὶ τῶν λίθων, τῶν μετάλλων κτλ. Ἀρχίζομεν δὲ πρῶτον ἐκ τῆς Ζωολογίας.

Ζῶον ὀνομάζεται πᾶν ὀργανικὸν σῶμα, ζῶν καὶ ἔμφυχον, τὸ ὅποιον γεννᾶται ἀπὸ σπόρους ἢ αὐγὰ (ἅτινα ἡ Φύσις ἐπέβαλεν εἰς τὰ πρῶτα εἶδη αὐτῶν), μεταβαίνει προαιρετικῶς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, καὶ διὰ τοῦ στόματος δεχόμενον τὴν τροφήν, μέρος μὲν φυλάττει δι' ἰδίαν αὐτοῦ συντήρησιν, μέρος δὲ ἐκβάλλει ὡς περίττωμα.

Τὰ ζῶα εἶναι τὸ ἀνώτατον καὶ εὐγενέστατον τῶν ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ Θεοῦ δημιουργημάτων (**). Ἐλαβον δὲ παρὰ τῆς Φύσεως σῶμα ἐντελῶς ὀργανισμένον καὶ συντεθειμένον ἀπὸ ὀστά, μύνας, νεῦρα, φλέβας, ἀρτη-

(*) Οἱ σημερινοὶ ἀπορρίπτουσι ὅλως διόλου τὴν ἐπιδηφῶσιν ταύτην.

(**) Εἰς τὴν τάξιν τῶν Ζῶων ἐμπεριλαμβάνεται καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὅστις, διὰ τὸ δωρηθῆναι εἰς αὐτὸν χάρισμα τοῦ Ὀρθοῦ Λόγου ἐκλήθη Ζῶον Λογικόν. Περὶ ἀνθρωπολογίας σκοποῦν ἔχομεν νὰ διαλαβῶμεν ἄλλοτε εἰς ἰδίον ἄρθρον.

ρίας, αἴμα, καὶ πᾶν ὅ,τι εἶναι ἀναγκαῖον διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὴν κίνησιν αὐτῶν. Εἶναι δὲ πλουτισμένα καὶ μὲ αἰσθήσεις, δι' ὧν δέχονται διαφόρους ἐντυπώσεις τῶν περὶ αὐτὰ ἀντικειμένων, ὥστε νὰ ἐνεργῶσι πρὸς ὄφελος τῆς ὑπάρξεως καὶ διατηρήσεως των. Ἐχουσι δὲ πρὸς τούτους καὶ πάθη, διότι κατὰ διαφόρους περιστάσεις διεγείρονται διάφοροι καὶ εἰς τὰ ζῶα κινήσεις, δι' ὧν διερεθίζονται τὰ νεῦρά των· κ' ἐκ τούτου ἀποδίδονται καὶ εἰς αὐτὰ αἰσθήματα ὀργῆς, φόβου, ἐπιθυμίας ἢ ὁποῖου δήποτε ἄλλου πάθους, διότι καὶ τὰ ζῶα πράττουσι σχεδὸν ὅσα καὶ ἡμεῖς εἰς τοιαύτας περιστάσεις.

Μ' ὄλον ὅτι δὲ τὰ ζῶα ἔχουσι καὶ αἰσθήσεις καὶ πάθη, δὲν ἔχουσιν ὁμως καὶ Νοητικόν, διότι δὲν κινεῖνται ἀφ' ἑαυτῶν, καὶ κατ' ἐλευθέρην προαίρεσιν εἰς τὸν σκοπὸν των, ὡς ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐκ φυσικῆς τινὸς καὶ ἐνστίκτου ὀρμῆς, τὴν ὁποῖαν δύναμις ὑπερτέρα ἐνέβαλεν εἰς αὐτὰ ὥστε ἐγγίνει διὰ τῶν ἐντυπώσεων τὰς ὁποίας ἡ Φυσικὴ αὐτῆ ὀρμὴ δέχεται ἐκ τῶν αἰσθητικῶν ὀργάνων, καθὼς καὶ διὰ τῆς φαντασίας καὶ μνήμης φέρονται τὰ ζῶα ὅπως τὰ κινεῖ ἡ Φύσις, χωρὶς νὰ παραδρομῶσι διόλου ἀπὸ τὸν γενικὸν αὐτῶν προσδιορισμόν.*

Τὰ ζῶα, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἔλαβον παρὰ τοῦ Θεοῦ εὐλογίαν, τοσοῦτον νυξήθησαν καὶ ἐπληθύνθησαν, ὥστε κατὰ τὰς ἀκριβεῖς τῶν νεωτέρων φυσιολόγων παρατηρήσεις, συμποιοῦνται μέχρι τῆς σήμερον ὑπὲρ τὰς εἴκοσι χιλιάδας γνωστὰ εἶδη ζῶων. — Δύνανται δὲ νὰ διαιρεθῶσι τὰ ζῶα εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας γενικωτέρας κλάσεις: Εἰς Τετράποδα, Ἰχθύας, Πετεινὰ, Ἔντομα, Ἐρπετὰ, Σκώληκας, Κογχύλας, κτλ. εἰς τὰ ὁποῖα (ὅλα) περιέχονται καὶ τὰ ἀμφίβια. Τὰ κυριώτερα καὶ γνωστότερα τούτων θέλομεν ἐξετάσειν εἰς τὴν παροῦσάν μας Σύνοψιν.

Ἡ ζωηρότης ὁμως τῶν ἐντυπώσεων ἐνίοτε καμίνει τὰ ζῶα νὰ ἐνεργῶσι, ὡς καὶ ὁ Λογικὸς ἄνθρωπος, καὶ ἐκ τούτου λέγομεν ὅτι ἔχουσι καὶ αὐτὰ Νοητικόν, μὲ ὄλον ὅτι κυριῶς δὲν ὑπάρχει Νοῦς εἰς αὐτά. Ἐν ἐνὶ δὲ λόγῳ ἡ ψυχὴ (ἂν συγχωρηθῆι νὰ εἰπωμεν) τῶν ζῶων, εἶναι ἰδιαιτέρα τις οὐσία, ἐπιδεκτικὴ τῶν γνώσεων μόνον καὶ ἐντυπώσεων, αἵτινες ἐξαρκοῦσι διὰ τὴν κατάστασιν αὐτῶν, καὶ περιορίζονται εἰς τὴν διατήρησίν των.

ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ.

Καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν, πρότινων ἐτῶν μάλιστα, ἡ χρῆσις τοῦ σιδήρου ἐγένε κοινωτάτη εἰς διάφορα πράγματα, ἅτινα πρότερον ἐγίνοντο δι' ἄλλων ὑλῶν. Ἀξιόλογοι γέφυραι, μεγαλοπρεπεῖς διωρυγες, ὁδοί, ἄμαξαι κτλ. τὴν σήμερον κατασκευάζονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ σιδήρου, καὶ τὸ περιεργότερον, πλοῖα καὶ ἀτμόπλοια σιδηρὰ διασχίζουσι κατὰ μέγα μέρος τοὺς ποταμούς καὶ τὰς θαλάσσας. Τὸ δ' ἀξιόθαύμαστον εἶναι ὅτι τὴν σήμερον ἤρχισαν νὰ κατασκευάζωσι καὶ ἀξιολογωτάτας οἰκίας ἐκ τοῦ σιδήρου, πρὸ πάντων μάλιστα εἰς τὸ Βέλγιον, ἐνθα ὅλος ὁ ἐξαγόμενος σίδηρος προσδιωρίσθη διὰ τὴν χρῆσιν ταύτην. Εἶναι δὲ τὰ προτερήματα τῶν σιδηρῶν τούτων οἰκιῶν ἄπειρα. Ἐξασφαλίζουσι τοὺς ἰδιοκτήτας ἀπὸ τὸν φόβον τῆς πυρκαϊᾶς, ἀπὸ τοὺς σεισμούς καὶ τὰς πλημμύρας· τὰ δώματα αὐτῶν δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς κηποι καὶ διὰ διαφόρους ἄλλας χρήσεις, καὶ ἐπειδὴ οἱ τοῖχοι καὶ οἱ στύλοι τῶν οἰκιῶν τούτων εἶναι ἔσφαθεν κενοί, ἢ προξενουμένη μόνον ἀπὸ τὸ μαγειρεῖον θερμότης δύναται νὰ εἰσέλθῃ διὰ τοῦ ἐνὸς θαλάμου εἰς τὸν ἕτερον, καὶ νὰ θερμάνῃ ὄλον τὸν οἶκον, καὶ τὸν χειμῶνα, δι' ἀρμοδίων ἀνεμιστηρίων νὰ μετριασθῆ καὶ νὰ ὀλιγοστεύσῃ, κατ' ἀρέσκειαν, εἰς τὸ ἐν ἡ καὶ εἰς ὅλα τὰ δωμάτια. Οὕτω δὲ καὶ ὁ προερχόμενος ἐκ τῶν ἐστιῶν καὶ τῶν καμίνων καπνὸς καὶ κοινορτὸς δὲν θέλει ὑπάρχει, καὶ ἡ καθαριότης δύναται νὰ φυλάττηται καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν. Τὸ δὲ πάντων περίεργον εἶναι ὅτι καὶ ὅταν βαρυνθῆ τις εἰς τὸ ἐν μέρος, δύναται εὐκόλως νὰ μεταφέρῃ τὴν οἰκίαν του ὅπου θέλει· καὶ ἂν προϊόντος τοῦ χρόνου, μεταβληθῆ ὁ τρόπος τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, μετ' εὐκολίας δύναται ν' ἀνακτίσῃ ἄλλῶς τὸν οἶκόν του. Χρειαζονται δὲ ὅκτῳ ἡμέραι μόνον διὰ νὰ κατασκευασθῆ τοιαύτη οἰκία, καὶ εἰς ἄλλας ὅκτῳ ἡμέρας δύναται νὰ τὴν χαλάσῃ καὶ νὰ τὴν ἀνασκευάσῃ.

Διαρκoυσι δ' αἱ οἰκοδομαὶ αὗται αἰείποτε, καὶ διασώζουσι τὴν ἀξίαν των, ἀλειφόμεναι πρότερον διὰ τοῦ Γαλβανικοῦ κολληήματος, (βερνικίου) διὰ τοῦ ὁποῦοῦ δὲν δύνονται νὰ σκωριάσωσιν.

Ὁ κ. Ριγὰδ παρίστησε τὴν τιμὴν τριωρόφου οἰκίας μὲ δέκα ἐπτὰ δωμάτια, καὶ ἐχούσης βάρους 810.000 χιλιογράμμων, ἕως 27,000 φράγκων. Ἡ οἰκία δ' αὕτη δύναιται διὰ μιᾶς νὰ μεταφερθῆ διὰ τοῦσιδηροῦ δρόμου, ἐκ τῶν Βρυξελλῶν εἰς Λιέγ. Γὰν δ' ἡ Ἀμβέρσαν μὲ δαπάνην 500 ἢ 600 φράγκων, καὶ ἐπειδὴ ἡ διὰ Σαλάσσης μετακομιδὴ εἶναι ὀλιγοδαπανωτέρα, Σέλομεν ἰδεῖν ἴσως τοὺς Λόρδους Ἀγγλοῦς νὰ μεταφέρωνται μετὰ τῶν οἰκιῶν των εἰς Βενετίαν, Κωνσταντινούπολιν, Τραπεζοῦντα κτλ. ὡς συνειδέξουσι τὴν σήμερον νὰ μεταφέρωσι τὰς ἀμάξας των, διὰ τῶν ἀτμοπλοίων.—Εἶδος μαγείας τῶνόντι θέλει εἶσθαι νὰ εἶδωμεν μετ' ὀλίγον καὶ ὀλοκλήρους πόλεις νὰ μεταφέρωνται εἰς τὰς ἀποικίας διὰ τῶν πλοίων!

ΦΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΥΔΑΤΑ.

Ἐκ διαφορῶν εἰς τὸ ἕδωρ γιγνομένων παρατηρήσεων, πρὸ πολλοῦ εἰκάζετο ὅτι ἐμφωλεῖται εἰς αὐτὸ φλογιστικόν τι στοιχεῖον. Καὶ οἱ μὲν ἀρχαῖοι Φυσιολόγοι δὲν ἠδύναντο νὰ τὸ ἀποχωρίσωσιν· ἀλλ' οἱ νεώτεροι δὲ εὐφυῶν πειραμάτων, ἠδυνήθησαν, ἐξακριβίζοντες τὸ ἕδωρ, νὰ ἐκβάλωσιν ἀπὸ αὐτοῦ ἀέρα τινα, ὅστις συναπτόμενος μετὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ, ἀναφλέγεται ἀμέσως, ὅταν πλησιάσῃ φλόξ εἰς αὐτόν. Διὸ καὶ Φλογιστὸς προσεκλήθη, καὶ ὡς συστατικὸν τοῦ ὕδατος μέρος, καὶ Ὑδρογονικός.

Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ Ὑδρογονικοῦ ἀέρος, ὅστις ἐξάγεται τὴν σήμερον διὰ τῆς ἀναμίξεως τριμμάτων τοῦ σιδήρου μετὰ τοῦ θεικοῦ ὀξέος, εἶναι τοιῶντι ἀξιοπεριεργότατα. Ὑπάρχουσι μ' ὅλον τοῦτο καὶ ἐκ φύσεως πολλὰ καὶ

πηγαί, τὰ ὕδατα τῶν ὁποίων προσεγγίζοντα εἰς φλόγα ἢ εἰς ἀνημμέναν ὕλας, ἀμέσως ἀναφλέγονται ὡς ἔλαιον ἢ οἶνόπνευμα. Ἐκ τῶν ὑδάτων δὲ τούτων τὰ μὲν περιέχουσι φλογιστὸν ἀέρα, ὅστις ἐξέρχεται ἐκ τοῦ σιδήρουγαλκοῦ καὶ ψευδαργύρου, διαλυομένων διὰ τοῦ θεικοῦ ὀξέος, τὰ δὲ εἶναι μεμιγμένα μετὰ τῆς ἀσφάλτου, μάλιστα δὲ τῆς νάφθας καὶ τοῦ πετρελαίου, ἅτινα πλείουσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος, καὶ ἀναφλέγονται ἔσωθεν αὐτοῦ.—Τὰ κυριώτερα δὲ τούτων εἶναι.

Ἡ Φλογιστικὴ λεγομένη λίμνη τῆς Ἰσλανδίας, ἣτις φαίνεται ὅτι πολλάκις ἀνῆφθη ἐφ' ἑαυτῆς.—Πρὸ ὀλίγου ἐτῶν ἀνεκαλύφθη εἰς τὴν Καρολίαν (εἰς τὰς ἠνωμένας ἐπαρχίας τῆς Ἀμερικῆς) μικρὰ πηγή, δίδουσα ὁμοίως εἰς μεγάλην ποσότητα ὕδρογονικὸν ἀέρα. διὰ τοῦ ὁποῦοῦ, ὡς λέγεται, φωτίζεται ἕν ὀλοκλήρον χωρίον, ὥστε οἱ κάτοικοι αὐτοῦ δὲν ἔχουσι χρεῖαν ἐλαίου ἢ ἄλλης τινὸς ὕλης, διὰ νὰ φωτίσωσι τὴν νύκτα τοὺς οἴκους των, ἀλλ' ἀρκεῖ διὰ σωλήνων νὰ φέρωσιν ἐκ τοῦ ἀέρος τοῦ του ὅστις ἀναφλεγόμενος δίδει ἀξιολογώτατον φῶς. Εἰς τὴν Κίναν εὐρίσκονται πολλὰ ἀρτησιανὰ φρέατα ἔχο τελευτῶς 2,000 ποδῶν βάθος. Τὰ τοῦ Τζε-Πίου-Τσίγκ καὶ Στζουτζχανῆ, ἵπέρ τὰ 1,000 ὄντα, δίδουσι (παρεκτὸς τοῦ αλμυροῦ ὕδατος) φλογιστὸν ἀέρα, τὸν ὁποῖον διὰ τινος σωλήνος μεταφέρουσι κατ' ἀρέσκειαν. Τὸν ἀνάπτουσι δὲ ὅταν θέλωσι καὶ τὸν σβίβουσι φυσῶντες πῶλὰ δυνατὰ, ἢ βάλλοντες εἰς τὸ στόμιον ἕγκον ἀργύλου. Εἰς κοιλάδα τινα πλησίον τοῦ Ουθόγκ-Σαλμάκ, εὐρίσκονται τέσσαρα φρέατα ἅτινα κατ' ἀρχὰς μὲν ἐδίδον μόνον ἀλμυρὸν ἕδωρ, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ἕδωρ πρὸ εἴκοσι περίπου ἐτῶν ἐξηράνθη, ἔσκαψαν ἕως 3,000 πόδας διὰ νὰ τὸ ἀναεῦρωσι· πλὴν ἀντ' αὐτοῦ ἐξῆλθε μεγάλη στήλη ἀέρος ἣτις ἐξητμίσθη εἰς ὀγκώδη τινα μόρια, μὲ δυνατὸν κρότον. Εἰς τὸ στόμιον δὲ τῶν φρεάτων τούτων ὑπάρχουσιν ἐπικαλύμματα μὲ μεγάλους λίθους διὰ νὰ μὴν ρίψῃ τις πῦρ εἰς αὐτά. Πρὸς τούτοις δὲ λέγεται ὅτι τέσσαρες μέγιστοι σωλήνες, εἰς εἶδος ὕ

δραγωγιῶν, φέρουσι τὸν ἀέρα τοῦτον εἰς λέβητας καὶ ἐν μόνον φρέαρ βράζει ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα. Ἔτι δὲ λέγουσιν ὅτι οἱ πτωχοὶ, διὰ τὴν θερμανθῆσαι τὸν χειμῶνα, σκάπτοντες τὴν γῆν ἕως ἑνὸς ποδὸς βάθος, ἀνάπτουσι ὀλίγα τινὰ ἄχυρα, ἢ φλοῦξ τῶν ὁποίων διαρκεῖ ὅσον θέλουσιν.

Ἄπο τὰς ἀσφαλιτῶδεις λεγομένας πηγὰς, ἡ περιφημότερα ὄλων εἶναι ἡ τῆς Βαλαγᾶν, ἣτις, ὡς λέγεται, ἀδιαλείπτως ἐξάγει κατ' ἑκάστην 500 λίτρας νάφθας. Ὅλη δ' ἡ χώρα αὕτη, ὡς καὶ ἡ Ἀδερβαῖζαν γέμει ἀπὸ πηγᾶς νάφθας. Οὐ μακρὰν τῶν ὄχθῶν τοῦ Ἰγγριδὸς ὁμοίως εὐρίσκεται τοσοῦτον πολλὴ ἀσφαλτος, ἵστε ὅσοι τὴν συνάγουσιν, ἀφίνουσι μέρος αὐτῆς, τὸ ὁποῖον χύνεται εἰς τὸν Ἰγγριν. Πλέει δὲ ἡ ἀσφαλτος αὕτη ἐπὶ τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἀμέσως ὅτε ῥίψῃ τις εἰς αὐτὴν ἀνημμένην τινὰ ὕλην, ἀναφαίνεται εἰς τὰ ὑδάτα ἢ φανταστικὴ θία ποταμοῦ πυρός.

II.

Η ΕΦΕΥΡΕΣΙΣ ΤΟΥ ΩΡΟΛΟΓΙΟΥ

Εἶναι ἄγνωστον πότε ἤρχισεν ἡ διαίρεσις τῆς ἡμέρας εἰς ὥρας. Ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει ὅτι οἱ Ἕλληνας τὴν παρεδέχθησαν παρὰ τῶν Βαβυλωνίων. Οἱ Ἰουδαῖοι καὶ Ῥωμαῖοι διήρουν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα εἰς τέσσαρας φυλακάς. Οἱ δὲ ἀρχαῖοι Τάρταρες, Ἰνδοὶ καὶ Πέρσαι διήρουν τὴν ἡμέραν εἰς ὀκτὼ μέρη.

Πρωϊμότητα ἡσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ εἴρωσι μέσον τι ἢ ὄργανον, δι' οὗ νὰ προσδιορίζωσι τὸν χρόνον. Τὸ συνήθως ἐν χρήσει ὄργανον διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον ἦτον ἡ λεγομένη Κλεψύδρα, (ἦτοι τὸ διὰ τοῦ ὕδατος ὄργανον) ἣτις ἐφευρέθη ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, ἢ κατ' ἄλλους ἐφέρθη ἐκ τῆς Αἰγύπτου εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἐκεῖθεν εἰσῆχθη εἰς τὴν Ῥώμην, περὶ τὸ 160 πρὸ Χρ. Ἦτον ὁμοίως ἀτελὲς ὄργανον καὶ δι' ἄλλα μὲν

αἷτια, μάλιστα δὲ διότι τὸν χειμῶνα παγόνον τὸ ὕδωρ δὲν ἔρρεε μὲ τὴν ἀπαιτουμένην ταχύτητα (*). Ὅ γινώμων, ἢ τὸ σκιάθηρον καὶ ἡλιοτρόπιον λεγόμενον, (ἦτοι τὸ διὰ τοῦ Ἡλίου ὄργανον), ἦτον ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Βαβυλωνίοις καὶ τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ λέγεται ὅτι ἐγνώσθη τὸ πρῶτον εἰς τὴν Λακαϊδαίμονα ἐπὶ τοῦ Μεγάλου Κύρου. Ὁ δὲ Πλίνιος ἀναφέρει πρῶτον ἐφευρετὴν αὐτοῦ τὸν Ἀναξιμένην (**).

Ἀρκετὸν χρόνον, μετὰ τὴν ἐφευρεσιν τοῦ γνώμονος ἤρχισαν νὰ συλλαμβάνωσιν ἰδέαν τινὰ τοῦ ὠρολογίου. Δὲν γνωρίζομεν ὁμοίως ἀκριβῶς πότε ἐφευρέθη κατὰ πρῶτον. Ἀπὸ τοὺς πλειοτέρους ἀποδίδεται ἡ ἐφευρεσις αὐτοῦ εἰς τοὺς Ἀραβας περὶ τὸ 800 ἀπὸ Χρ. Πολλὰ περιέργως μεταλλικὴν κλεψύδρα ἐστάλη εἰς τὸν Μέγαν Κάρολον ἀπὸ τὸν Χαλίφην Ἀαρῶν-Ελ-Ρασχιδ (ἢ κατὰ τινὰς ἀπὸ τὸν Ἀπουλλά, βασιλεῖα τῆς Περσίας) περὶ τὰ 807, ἣτις ὠμοίαζε κατὰ τι τὰ σημερινὰ ὠρολόγια.

(*) Η Κλεψύδρα κατασκευάζεται κατὰ τὸν ἐφεξῆς τρόπον. Ἐλαμβάνον ἐν ἄγγειον κωνιδρικὸν ἀποκενούμενον εἰς 12 ὥρας, καὶ κατ' ὄψιν αὐτοῦ ἔκαμον μίαν τρύπαν. Ἀπολούθως διήρουν τὸ ὕψος τοῦ ἄγγειου εἰς τὸν τετραγωνικὸν ἀριθμὸν τοῦ 12, ἔχουν εἰς 144 ἰσάλληλας κατατομὰς, καὶ ἐπειδὴ ἐγνωρίζον ὅτι ὅταν ἐκρῆθῃ ὕδωρ ἀπὸ ἄγγειόν τι, κατ' ἀρχὰς μὲν χύνεται μὲ ὀρμὴν, ἀλλ' ἀπολούθως ὅσον ἐλαττοῦται τὸ ὕψος αὐτοῦ, ἐλαττοῦται καὶ ἡ ὀρμὴ αὕτη κατ' ἀντίστροφον ἀριθμητικὴν πρόδον, ἐσημειοῦν τὰς ὥρας εἰς κωνιδρικὸν ἄγγειον κατὰ τὴν ἐφεξῆς ἀναλογίαν: 23. 21. 19. 17. 15. 13. 11. 9. 7. 5. 3. 1. Η πρώτη κορυφαία ὥρα ἐσημειοῦτο εἰς τὰς 23 κατατομὰς, ἦρουν εἰς τὴν μίαν ὥραν ἐξεκενούτο τὸ εἰκοστὸν τρίτον τοῦ ἄγγειου. Η δευτέρα ὥρα ἐσημειοῦτο εἰς τὰς 44 κατατομὰς κατὰ τὴν ἀναλογίαν, διότι κατὰ τὴν ὀλιγόστευσιν τῆς ταχύτητος τοῦ ὕδατος, ὤφειλε νὰ ἐκκενωθῇ διὰ τὴν δευτέραν ὥραν τὸ εἰκοστὸν πρῶτον τοῦ ἄγγειου. Ἐπειδὴ δὲ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον εἰς τὴν τρίτην ὥραν ἐξεκενούτο τὸ δέκατον ἑννατον τοῦ ἄγγειου, ἐσημειοῦτο αὕτη εἰς τὰς 63, καὶ ἐπομένως ἡ τετάρτη εἰς τὰς 80, ἡ πέμπτη εἰς τὰς 95, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Ἐκατέστη δὲ Κλεψύδρα, διότι ἐκλεπτε τρόπον τιὰ τὸ ὕδωρ, διότι ὁ γνωρίζων εἶμι μετὰ μίαν ὥραν ἐξεκενώθησαν 23 κατατομαί, νομίζει ὅτι καὶ εἰς τὴν δευτέραν θέλουσιν ἐκκενωθῆν ἄλλα 23, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς, καὶ ἐπομένως ὅτι το ἄγγειον θέλει ἐκκεῖσθαι εἰς 6 ὥρας καὶ ναιελεπ.

(**) Διάφορα κείμενα ταῦ γνώμονος διασώζονται ἀκόμη. Τοι-

Εἶχεν ὠροδείκτην καὶ ἐσήμαινε τὰς ὥρας διὰ δώδεκα σφαιριδίων, ἅτινα ἐπιπτον μετὰ ἤχου εἰς μεταλλίνην τινὰ πλάκα. Ἦσαν δὲ καὶ δώδεκα σχήματα ἰππέων, ἅτινα ἐξήρχοντο διὰ θυριδίων τῆς μηχανῆς, καὶ ἐδείκνυον τὰς ὥρας. Πρὸ αὐτοῦ ὅμως ὁ Πάπας Παῦλος Α. ἐστειλεν (760) ἐν ἀξιόλογον ὠρολόγιον εἰς τὸν βασιλεία τῆς Γαλλίας τὸ ὁποῖον ἐφευρεῖτο ὡς τὸ μόνον εἰς τὸν κόσμον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καὶ ἐσυρε τὸν θαυμασμὸν ὄλων.

Οἱ Ἴταλοι πρῶτοι ἐμιμήθησαν τὰ δύο ταῦτα ὠρολόγια καὶ κατεσκεύασαν τὰ μὲ τροχοὺς. Τὰ πρῶτα τούτων ἀποδίδονται εἰς τὸν Πασίφικον. ἀρχιδιάκονον τῆς Βερώνης, περὶ τὸ 850· ἄλλοι δὲ τὰ ἀποδίδουσιν εἰς τὸν Βοετίον, περὶ τὰ 510. Ὁ δὲ Δέρχαμος λέγει ὅτι ἦσαν πολὺ ἀρχαιότερα. Ὁ Τιμαλκῶν λέγεται ὅτι εἶχεν ὠρολόγιον μὲ τροχοὺς εἰς τὴν τράπεζάν του, ἂν καὶ ἀτελέστατον ὅμως.

Μέχρι τῆς δεκάτης τετάρτης ἑκατονταετηρίδος τὰ ὠρολόγια ἦσαν καὶ σπάνια καὶ ἀτιλῆ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ ταύτην ὁ Ἄγγλος Οὐαλιγκβόρδος, Μοναχὸς Βενεδικτῖνος, κατεσκεύασε τὸ ἀξιολογώτερον μὴχρι τοῦδε ὠρολόγιον. Ὁ δὲ Ἰάκωβος Δόνδης, τὸ 1344 κατεσκεύασεν ὠρολόγιον, σημαῖνον ἐντελῶς τὰς ὥρας καὶ τὴν κίνησιν τοῦ Ἡλίου (εἰς τὸν Ζωδιακόν) καὶ τῶν πλανητῶν τὸ ὁποῖον καὶ ἐτέθη εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Παταβίου, καὶ διὰ τὸ ὁποῖον ὁ Δόνδης ἀντεμείφθη μεγάλως, καὶ ἐπεκλήθη Ὡρολόγιος. Ἐκτοτε δὲ ἡ κατασκευὴ τῶν ὠρολογίων ἐγενε κοινωτέρα, καὶ, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἐφθασεν εἰς τὴν σημερινὴν αὐτῆς τελειότητα.

οὗτὸν τι φαίνεται εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηῶν, εἰς τὸν κοινῶς πύργον τῶν ἀνέμων λεγόμενον, κατὰ τὴν ὕδον τοῦ Αἰόλου. Αἱ γραμμαὶ τῶν γνωμόνων εἰς ἐκάστην πλευρὰν τοῦ ὀρθογώνου τούτου οἰκοδομήματος διακρίνονται ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ Ν. *

Τῷ Ἐλλογίμῳ κ. Ζαχ. Δ. Λαμπίση.

Κύριε!

Σμύρνη, τῆ 20 Ὀκτωβρίου, 1841.

Μετ' εὐγνωμοσύνης ἔλαβα καὶ τὸν Β. ἀριθμὸν τῆς ἀξιολόγου Φιλολογίας σου, καὶ σὲ εὐχομαι νὰ προοδεύης εἰς τοὺς ἐπαινετοὺς σου ἀγῶνας. Μ' ἀπαιτεῖς παρατηρήσεις περὶ τῆς ποιητικῆς σου ἐπιστολῆς καὶ περὶ τῆς εἰς αὐτὴν ἀξιοθαυμάστου ἀπαντήσεως. Ἄν ἤμην ἱκανὴ εἰς τοῦτο, οὔτε νὰ μὲ τὸ εἶπης ἐπρόσμενα, διότι γνωρίζεις πόσον ἡ καρδιά μου ἐνθουσιᾷ διὰ τὰ τοιαῦτα· καὶ ἄλλη ὅμως ἱκανωτέρα ἐμοῦ, δὲν ἤθελε κάμειν ἄλλο εἰς τοιαύτην περίστασιν, εἰμὴ νὰ προσφέρῃ τοὺς ἀνήκοντας ἐπαίνους καὶ τὰς εὐχαριστήσεις της, εἰς Σε μὲν, διὰ τὸν ὁποῖον δεικνύεις ζῆλον ὑπὲρ τῆς προόδου μας, εἰς δὲ τὴν Ἡρωίνην σου, διὰ τὰ εὐγενῆ τῆς αἰσθήματα, καὶ τὴν ἐφεσὶν της τοῦ νὰ ἴδῃ τὸ φύλλον μας κεκοσμημένον μὲ τῆς ἀρετῆς τὰ κειμήλια μᾶλλον, παρὰ μὲ ὁποῖον δῆποτε ἄλλον κατ' ἐπίδειξιν στολισμόν. Ναί φίλε, μ' ὄλον ὅτι οὔτε Ποιήτρια οὔτε Ρωμαντικὴ εἶμαι, ὡς σὺ καὶ ἐκείνη, δὲν θέλω παύσειν ὅμως κ' ἐγὼ, μὲ ποιητικὰ καὶ ῥωμαντικὰ αἰσθήματα τῆς ψυχῆς νὰ θαυμάζω καὶ τῶν δύο σας τὴν μεγάλην φιλοκαλίαν, καὶ νὰ σοῦ εὐγνωμονῶ διὰ τὴν φυσικὴν σας καλοκαγαθίαν.

Διὰ νὰ μὴ φανῶ ἀδιάφορος εἰς τὴν αἰτησίαν σου· σοὶ διευθύνω τὰς ὀλίγας μου ταύτας σημειώσεις, καὶ, χωρὶς νὰ ζητήσω τὴν συγγνώμην σου, (τὸ ὁποῖον ἐξάπαντος ἤθελα κάμειν εἰς ἄλλον ὀλιγώτερον παρὰ σὲ φιλόπατριν), ἐρχομαι νὰ σοὶ κάμω κατὰ πρῶτον τὴν ἀπλουστάτην ταύτην παρατήρησιν. Καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς σου ἴδα ὅτι θέλων νὰ διεγείρῃς τὴν ἀμιλλαν μετὰ τῶν νέων Ἑλληνίδων, τὰς παρβάλλεις μὲ τὰς Σαπφούς καὶ τὰς Κορίννας. Εἶσαι ἀξίεπαινος τῶντι, κύριε, διότι δὲν φαντάζομαι βέβαια

ὅτι ἔννοεῖς τὰς Σαπφοὺς καὶ τὰς Κορίννας καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τοῦ ὀνόματός των· ὄχι βέβαια κατὰ τὴν ἀξιοκατάκριτον διαγωγὴν των, οὔτε τὴν κενοδοξίαν καὶ ματαιοφροσύνην των, ἀλλὰ κατὰ τὰ προτερήματα τοῦ νοός των μόνον, Ἄλλ' ἄρα ἡμεῖς εἴμεθα ἱκαναί, εἰς τὴν ἐποχὴν μας μάλιστα, νὰ κάμωμεν τὴν διάκρισιν; ἢ, πῶς ἤθελε σὲ φανῆν ἂν ἐγὼ ἔλεγα ν' ἀναστηθῆ ἔντῳ μέσῳ τῆς Ἑλλάδος ἕνας Βολταῖρος π.χ. ἤενας Βολνέης; Δὲν ἤθελα ἔννοεῖ βέβαια κ' ἐγὼ αὐτοὺς κατὰ τὴν φυσικὴν των κακίαν, καὶ τὰ ἐλαττώματά των, ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν εὐφράδειαν τοῦ ἱστορικοῦ των, τὴν ἱκανότητά των εἰς τὸ τραγικὸν καὶ τὸ ἐπικόν, καὶ τὸ ἀξιέραστον αὐτῶν ὕφος. Ἄλλὰ δύναται καθεὶς νὰ κάμη ἀμέσως τὴν διάκρισιν ταύτην, ἢ καὶ τὸ ὄνομά των μόνον δὲν ἤθελεν ἀηδιάσειν ἕκαστον; Μὲ λύπην μου ὁμολογῶ, φίλε, ὅτι ἡ ἀρχαία Ἑλλάς ἔχει ὀλίγα παραδείγματα τῶν ὅσαι διεκρίθησαν ἐπίσης διὰ τὰ προτερήματα τῆς ψυχῆς καθῶς καὶ διὰ τὰ τοῦ νοός. Καὶ εἰς τὰς σημερινὰς Ἑλληνίδας ἄλλο δὲν ἠδύνατό τις νὰ εὐχρηθῆ, εἰμὴ νὰ κληρονομήσωσιν ὅλην τὴν σοφίαν, ὅλα τὰ προτερήματα τοῦ νοός, καὶ κἀνὲν ἐκ τῶν ἐλαττωμάτων ἐκείνων. Καὶ ἡ εὐχὴ αὕτη εἶναι ἡ μόνη τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ κάμη τις εἰς ἡμᾶς τὴν σήμερον! Γίς δὲν βλέπει ὅτι σεῖς οἱ υἱοὶ τῶν Ἑλλήνων, ἂν καὶ δὲν ἐφθάσατε ἀκόμη καθ' ὅλα τοὺς προγόνους μας, προσπαθεῖτε μ' ὅλον τοῦτον ἀναφανῆτε ἀξιοὶ ἐκείνων ἀπόγονοι! Ἀλλὰ μεταξύ ἡμῶν καὶ ἡ πλέον καλοαναθρεμμένη εἰς τὴν πόλιν μας κἂν, μὲ μικρὰν ἐξαιρέσιν, δὲν δύναται οὔτε εἰς τὴν ἀπλουστάτην ἐρώτησιν ν' ἀποκριθῆ, ὡς εἰς ποῖον μέρος τοῦ κόσμου π. χ. κεῖται ἡ Σμύρνη, ἢ ποῖα ἡ διαφορὰ μεταξύ Γραμματικῆς καὶ Γεωγραφίας, ἐνῶ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἡ ματαιοφροσύνη καὶ κενοδοξία κατήνησαν τὰ πρῶτα ἐλατήρια τῆς σφαιρας μας.

Τὸ σφάλμα δὲν εἶναι ἰδικόν μας· εἶναι κυρίως τῶν γονέων μας! Εἶναι ἡ ἔλλειψις τῶν διδασκάλων, καὶ ἡ γενικὴ ἀδιαφορία εἰς τὴν γυναικεῖαν ἐκπαίδευσιν. Πό

σον ἐπεθυμοῦσα νὰ ἦσαν εἰς τὴν πόλιν μας καὶ ἄλλοι ὁμοίους ἢ τουλάχιστον οἱ συμπολιταὶ μας νὰ ἦσθαι, νουτο πόση ἀνάγκη εἶναι τὸ νὰ παιδεύωνται αἱ γυναῖκες· διότι εἶναι ἀξιολύπητον τῶντι εἰς ἔθνος τοσοῦτον περίφημον τὸ πάλαι ν' ἀμεληταὶ ἢ ἐκπαίδευσίς μας τὴν σήμερον. Καὶ αἱ ἰδικαί σου εἰς τοῦτο προσπάθειαι, κύριε, εἶναι ἐπ' ἀληθείας παντὸς ἐπαίνου ἀνώτεραι. Τὸ νὰ περιορίζωνται αἱ γνώσεις εἰς τὸ ἐν φύλον μόνον, ἐγνώσθη πλ' οὐκ ἀρκετὰ ἀπὸ ὅλους ὅτι ὀλίγον συντείνει εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν κοινωνιῶν· καὶ τὸ ἔθνος μας πρὸ πάντων τότε μόνον θέλει δυνηθῆν νὰ φθάσῃ εἰς τὸν πρῶτον βαθμὸν του καὶ ν' ἀμιλλᾶται μὲ τὰ νῦν σοφὰ ἔθνη, ὅταν ἡ σοφία διαδοθῆ ἐπίσης καὶ εἰς τὰς γυναῖκας, ὡς καὶ εἰς τοὺς ἄνδρας. Οἱ Ἕλληνες οὔτινες ἐκαυχῆθησαν, καὶ δικαίως, ὅτι ὑπῆρξαν διδάσκαλοι τῶν ἄλλων, δὲν θέλου ὑπομείνει βέβαια, εἰς τοὺς ἐσχάτους τούτους χρόνους νὰ φέρωσιν ἔλεγγον κατὰ τοῦτο εἰς τὴν πατρίδα των. Ἡ Σμύρνη ἄς ἀναδείξῃ πρώτη ὅτι τῶντι εἶναι μήτηρ τοῦ Ὀμήρου, καὶ τοσοῦτων ἄλλων ἐνόδων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, οὔτινες καθωραρίσαν ἄλλοτε τὸ ἔδαφός της. Πόσην τιμὴν δίδει εἰς τὴν πόλιν μας ἡ ἀξιότιμος Ἡρωΐνη τοῦ περιοδικοῦ σου!

Δὲν δύναμαι νὰ σοὶ παραστήσω ἐπ' ἀληθείας, φίλε, πόσην ἠδονὴν μ' ἐπροξένησε καὶ ὁποῖαν χαρὰν μὲ ἐνέπλησεν ἡ θελκτικὴ αὐτῆς ἀπάντησις εἰς τὴν ἐπιστολήν σου, ἐνὸς μάλιστα ὀλιγώτερον ἐπρόσμενα τοιαύτην νεάνιδα εἰς τὴν πόλιν μας. Δὲν θέλει νὰ τὴν ὀνομάσῃ ποιήτριαν, καὶ μὲ δίκαιον, διότι ἐγὼ, εἰς τὴν ἐποχὴν μας καὶ ἔχουσα ὑπ' ὄψιν τὰς τοσαύτας δυσκολίας ὅσας ἡ γυναικεῖα ἐκπαίδευσίς ἀπαντᾷ μεταξύ μας, ἤθελα τὴν ὀνομάσει κατὰ παράνω ἀπὸ ποιήτριαν. Πόσον μὲ ἐθέληξεν ἡ φυσικὴ ἀπλότης καὶ ἀφέλεια τοῦ ὕφους της, ἀπὸ τὰ ὁποῖα μαρτυρεῖται καὶ ἡ φυσικὴ ἀγαθότης τῆς ψυχῆς της. Αἱ συγκρίσεις αὐτῆς εἰς τοὺς ἀρμονικωτάτους λόγους σου εἶναι ἀξιόλογοι, ὅτε μάλιστα τοὺς ὀμοιάζει " μ' ἐλπίδα φθάνουσαν εἰς τὸ πέρας της, ἢ ὡς τὸ να-

νοῦρισμα εἰς τὰς ἀκοάς τῶν παιδίων. " Ἄλλα πρὸ πάντων ἔσυρε τὴν προσοχὴν καὶ τὸν θαυμασμόν μου ὅταν ἶδα μεταξὺ τοῦ φύλου μου εἰς τὴν Σμύρνην τοσοῦτον ἀξιώσιμον ὑποκείμενον, κεκοσμημένον μὲ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς σοφίας τὰ κειμήλια. Εἶχες δίκαιον νὰ εἴπῃς ὅτι ἤθελε φέρει νέαν ἐποχὴν εἰς τὴν Σμύρνην, διότι εἶναι ἡ πρώτη τὴν ὁποίαν ἐγνώρισα, ἂν καὶ ὄχι προσωπικῶς, μεταξὺ τῶν γυναικῶν μας, καὶ ἡ πρώτη ἣτις ἔρριψε τὸ καλὸν θεμέλιον εἰς τὴν πόλιν μας, τὸ ὁποῖον θέλει μένει στερεὸν πάντοτε, διότι εἶναι κτισμένον εἰς τὴν πέτραν συγχρόνως τῆς σοφίας καὶ ἀρετῆς, καὶ θέλει χρησιμεύσειν εἰς τὰς ὅσας ἐκ τῶν λοιπῶν φιλοτιμηθῶσι νὰ ἐποικοδομηθῶσιν εἰς αὐτό.

Πόσον εὐάρεστον καὶ ἡδονικὸν ἤθελεν εἶσθαι τῶντι, ἂν τὰ ὠραῖα ταῦτα πλάσματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ φύσις τοσοῦτον ἀφθόνης ἐπεδαψίλευσε τὰ θέλγητρά της, ἤθελεν προσπαθεῖν, διὰ τῆς καλλιέργειας τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ψυχῆς, νὰ καταστένωνται ἄξια τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς μορφῆς των, ἐνῶ τὴν σήμερον, ἐξ ἐναντίας, μ' ἐντροπὴν μας θέλομεν τὸ ὁμολογήσειν, ὅλη μας ἡ σπουδὴ δίδεται κατὰ κόρον μόνον καὶ μόνον εἰς τὸ νὰ κοσμῶμεν τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ προσώπου μας, καὶ ν' ἀμιλλώμεθα ποῖα νὰ ὑπερτερῆσῃ τὴν ἄλλην κατὰ τὴν πολυτέλειαν τοῦ ἱματισμοῦ καὶ τοὺς λοιποὺς καλλωπισμοὺς τοῦ σώματος! Εἶμαι μακρὰν βέβαια τῆς ἰδέας ὅτι ἡ γυνὴ δὲν πρέπει νὰ στολίζῃ τὸ σῶμα της, καθ' ὅσον συγχωροῦν τὰ ὄρια τῆς σωφροσύνης, διότι εἶναι πλασμένη ὥστε νὰ θέλῃ, καὶ ποτὲ βέβαια δὲν ἤθελε στέρξει νὰ παραμελῇ τὴν φυσικὴν της καλλονὴν. Ἄλλα πόσον θελκτικώτερα κατεστένετο ἂν μὲ μέτριον στολισμὸν τοῦ σώματος κατεγίνετο μᾶλλον νὰ καλλιερῆ τὸν νοῦν της καὶ νὰ στολίζετο μὲ τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἀρετὴν, τὸν ἀληθῆ κόσμον τῶν γυναικῶν, ἐνῶ ἄλλως δὲν εἶναι εἰμὴ "ἀγαλμα πολυτελῶς κεκοσμημένον." Ἄ Ἑλληνίδες μάλιστα, αἵτινες παρεκτός τῆς σωματικῆς ὠραιότητος καὶ καλλονῆς, εἶναι στολισμέναι ἄ

κόμη καὶ μ' ἄλλα πολλὰ ἀξιόλογα τοῦ νοῦς προτερήματα, μὲ εὐφυΐαν καὶ ἀγχινοίαν, μὲ ἔμφυτον εὐγλωττίαν καὶ ἐπιτηδειότητα εἰς πᾶν τι, ἂν θελήσωσι νὰ καταγίνωνται εἰς τὴν πνευματικὴν των καλλιέργειαν, θέλουσιν κατασταθῆν μετ' ὀλίγον τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων ἱθῶν. Ἄλλα πόσον μακρὰν εἴμεθα ἀπὸ τοῦτο ἀκόμη! Ἐκεῖνοι ἔχουν ἀξιόλογα σχολεῖα, ἔχουν διδασκάλους, καὶ τὸ παντὸς ἀνώτερον καὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἔχουν μάγαν ζῆλον εἰς τὰς μαθήσεις· ἀλλ' εἰς ἡμᾶς, τὰ σχολεῖά μας εἶναι (εἰς τὰ μέρη μας κἂν) καὶ θὰ ἴσθαι ἴσως ἀκόμη, κατ' ὄνομα μόνον σχολεῖα· οἱ διδάσκαλοί μας δὲν ἐγκαρδιόνονται εἰς τὸ ἐπάγγελμά των, καὶ ἀντὶ νὰ πληθύνωνται, ὀλιγοστεύουν, καὶ, ὅσον διὰ τὸν εἰς τὴν μάθησιν ζῆλόν μας, αἱ συμπολίτριά μας οὔτε εὐαρεστοῦνται κἂν ν' ἀναφέρωσι περὶ παιδείας, καὶ ἐνῶ ἡ Ἑλλάς, ὡς ἶδα ὀφθαλμοφανῶς, δύναται νὰ καυχηθῆ τῶρα διὰ ἀξίας θυγατέρας της, αἱ Σμυρναῖαι (μὲ μικρὰν ἐξαιρέσιν) ὡς καὶ τὸ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν κρίνουσιν περιττά. Οἱ δὲ γονεῖς (τῶν ὁποίων τὸ παράδειγμα μιμοῦνται καὶ αἱ θυγατέρες των) καταγίνονται μᾶλλον διὰ νὰ συνάξωσι χρηματικὴν προῖκα δι' αὐτὰς, καὶ ἐνῶ γνωρίζουν ὅτι ἡ τοῦ νοῦς εἶναι καὶ ἀξιολογώτερα καὶ πολυτιμώτερα. Ἐν γένει δ' ἡ ἀνωτέρα ἐκπαίδευσις διὰ τὰς νίας κρίνεται ἀχρηστος, καὶ ὅτι ὁ δαπανώμενος καιρὸς των εἰς τὸ σχολεῖον εἰς μάτην χάνεται. Πόσον ὁμως καὶ οἱ γονεῖς ἀμαρτάνουν παραμελοῦντες τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν θυγατέρων των, καθὼς καὶ αἱ νέαι αἵτινες ἀδιαφοροῦν τὴν βελτίωσιν των κατὰ τὴν εὐτυχῆ ἐποχὴν μας ταύτην!! Ἄν ὄχι ἄλλο, τοῦλάχιστον ἔπρεπε νὰ μᾶς φέρῃ εἰς αἴσθησιν τὸ δνειδος τῶν ξένων ὅτι αἱ σημεριναὶ τῆς Ἑλλάδος θυγατέρες ὁμοιάζουν μὲ γῆν εὐκαρπον μὲν, πλην ἀκαλλιέργητον καὶ γεμάτην ἀκόμη ἀπὸ τριβόλους καὶ ἀκάνθας. Καὶ οἱ ἰδιόκοι σου εἰς τοῦτο ἀγῶνες, κύριε, μὴν ἀμφιβάλλῃς ὅτι θέλουσιν στεφθῆν ἀπὸ τὰς ἐπερχομένας γεννεάς! Τὸ ὀλίγον τοῦ χρόνου δὲν μὲ συγχωρεῖ νὰ ἐπεκτανθῶ εἰς τὸ ἀντι-

κείμενόν μου ἔσον θέλω. Πλὴν ἄλλοτε σὲ ὑπόσχομαι
νὰ ἐκπληρώσω καλλιώτερα τὴν ἐπιθυμίαν σου, ἀπὸ τὸν
αὐτὸν ὀρμωμένη σκοπὸν τῆς κοινῆς ὠφελείας.

Μένω δὲ μ' ὄλον τὸ ἀνῆκον σέβας, κ τ λ.

A. N.

ΠΟΙΗΣΕΙΣ

Η ΜΗΤΗΡ ΚΑΙ Η ΘΥΓΑΤΗΡ.

(Ἐν εἰδει διαλόγ. ποιηθ. κατὰ Ἰούνιον μῆνα, εἰς Κουγλουτζάν.)

ΜΗΤΗΡ.

(Πορευομένη μετὰ τῆς θυγατρὸς τῆς εἰς τὸν κῆπον).

*ὦ τί χαρμόσυνος αὐγὴ! Δρόσος παντοῦ μεγάλη!
Τὸ καρδερὶνι κελαδεῖ, τὸ ἀηδόνι ψάλλει.
*Ἄνθ' ἄνθ' παντοῦ εὐόκοσμα ῥ' τὰ ὄρη ῥ' τὰς κοιλάδας,
Τὸ θέρος τὸν χιτῶνά του ρίχνει ῥ' τὰς πεδιάδας!
*Ὁ ζέφυρος γλυκοφυσῶ, τὰ φύλλα ψευρίζουν,
Καὶ τὰ ῥυάκια τερπνῶς τρέχοντα μυρμυρίζουν.
*Ἡ θάλασσα γαλήνιος ὁμοιάζει τὸ κρυστάλλι.
*ὦ τί ὦρατα! Τί λαμπρὰ τῆς φύσεως τὰ κάλλη!
Τὸ πᾶν κοιμάται ἤσυχ'! Ὅλοι ἐξαπλωμένοι
Κοίτονται εἰς τὰς κλίνας των, γλυκὰ ἀναπαυμένοι.
Μόνη ἐσὺ θυγάτριον, τί ἔπαδες;—Εἰπέ μου;
Δὲν σ' ἐνθυμοῦμαι τὴν αὐγὴν νὰ ἐξυπνᾷς ποτέ μου.

ΘΥΓΑΤΗΡ.

*Α'. Μῆτέρ μου, μὴν ἐρωτῶς, τί ἔπαθα νὰ μάθῃς
*Ἐχεις φιλόμουσον ψυχὴν, φοβοῦμαι μὴ συμπάθῃς.
*Ἀπόψε ἐνῶ κοίτουμον γλυκὰ ἀναπαυμένη,
Εἰς τὰ βαθεῖα μεσάνυχτα ῥ' τὸν δεύτερον δομένη,
Μ' ἐφάνη ὅτι ἐβλεπα, μῆτερ, εἰς τ' ὄνειρόν μου,
Μ' ἐφάνη ναι, ἀληθινά, ἐν φάντασμα ἐμπρός μου,
Καὶ μ' ἔλεγε μὲ γελαστὸν τὸ πρόσωπον καὶ στόμα,

“ Ἀκόμη εἰς τὸ στρώμα;

*Ἀδύνατον, φιλάττη μου, νὰ γείνη προκομμένη,
Ὅποια εἰς τὰ χαράγματα κοιμᾷτ' ἐξαπλωμένη.
Ἐιπάσθηκα, ὦ μῆτέρ μου, καὶ ἔκτοτε κομματί,
Δὲν ἠδυνήθην πίστευσε νὰ κλείσω τὸ ὀμμάτι.

ΜΗΤΗΡ.

Καλὰ τὸ λέγουν, θύγατερ, τῶν ἡμερῶν αἰ σκέψεις
Μᾶς φαίνονται ῥ' τὸ ὄνειρον ὡς ἐλεγχος ἢ τέρψις.

ΘΥΓΑΤΗΡ.

Ὅχι. Δὲν ἦτον ὄνειρον, διότι, νὰ, ἀκόμα,
Σ αὐτιά μου μένει ἔναυλον τὸ τελευταῖον κόμμα.
Θυμοῦμαι ναι, πῶς μ' ἔλεγε προχθὲς ὁ δ' ἄσκαλός μας
*Ὅτ' ἡ αὐγὴ εἶν' ὁ τροχὸς κ' ἀκόνη τοῦ νοός μας.
Πλὴν δὲν θαρροῦσα ἀπ' αὐτὰ ἐντύπωσιν καὶ τόσσην,
Ὡστε νὰ ἐξιπάξωσι τὸν ἀνθρῶπον ῥ' τὴν στρωσιν.
*Α'. Πίστευσε ὦ μῆτέρ μου, τὸν πόδα ῥ' τὸ χωρίον,
Ἐρέτος ἀφοῦ πάτησα δὲν ξεύρω τί κ' ὀποῖον
Δὲν μὲ ἀφίνει ἤσυχον, καὶ, ὡς ἀπηλπισμένη,
Φοβοῦμαι μὴ ἀγράμματος πάντοτε θέλω μένει.

ΜΗΤΗΡ.

*Ἐπαινετὸς ὁ ζῆλός σου καὶ ἡ φιλοτιμία,
Δὲν τῶλλιζα ὦ θύγατερ. εὐγε τῇ ἀληθείᾳ.
Εὐχαριστῶ σε οὐρανέ. Μεγάλη σου ἡ δόσις.
Εἶθε σοφὴν ὡς τὴν ποθῶ νὰ με τὴν ἀξιώσῃς.

ΘΥΓΑΤΗΡ.

Καὶ σήμερον ξαφνίσθηκα... πλὴν δὲν ἠδυνήθην
Νὰ κοιμηθῶ, ὦ μῆτερ μου, σηκώθην δὲ κ' ἐνδύθην,
Καὶ τοῦ Σωκράτους πρότερον τὸν μετὰ Ἀριστίππου
Λόγον ἀφοῦ ἐπέρασα (ἄξιον ὄντως τ' ὑποῦ).
Τόσον ἐκατανύχθηκα, πίστευσον, ἡ καρδιά μου,
*Ὅσ' ἤρχισαν νὰ ῥέωσιν εὐθύς τὰ δάκρυά μου.
Κ' οὕτω μὴν ὑποφέρουσα μόνη μου νὰ καθίσω,
*Ἐτρέξα εἰς τὴν κλίνην σου διὰ νὰ σ' ἐξυπνίσω.

ΜΗΤΗΡ.

*Α'. χαίρω ὦ θυγάτριον. ῥ' τὴν ἀγκαλιάν μου τρέξῃ
Μὲ τὰ θερμάμου δάκρυα τὰς παρειάς σου βρέξῃ.

Αὐτὸ εἶναι τὸ μάθημα, ὅπου τὴν ἐβδομάδα,
Τὴν παρελθούσαν πήραμεν. Ἠκάθε δὲ ἀράδα
Ἄξιζει πολὺ κ' ἀρκετὰ σ' τὸν ὅστις εὐτυχῆση,
Εἰς τὴν καρδιὰν τῶν λέξεων καλῶς νὰ παρεισδύσῃ.

ΟΥΓΑΤΗΡ.

Ἐγὼ πλὴν ἐκατάλαβα ὅλον τὸ νόημά του,
Κ' ἐκστατική δὲ ἔμεινα σ' τὰ θεῖα λόγια του.
Καὶ ἀπορῶ τί ἄνθρωπον τὸν ἔκαμεν ἡ φύσις.

ΜΗΤΗΡ.

Ὅντως σοφὸν, ὦ θύγατερ, κ' αὐτὸ θεῖα τὸ νόησῃς
Μὲ τὸν καιρὸν πλὴν λείπεται ἀκόμη τελευταῖον,
Νὰ ἐπιστήσῃς εἰς αὐτὸν τὸν νοῦν σου περιπλῖον.
Καὶ τότε θέλεις αἰσθανθῆν τί θεσσαυρὸς κρυμμένος,
Μένει εἰς τὰ συγγράμματα τῶν παλαιῶν σωσμένος.
Καὶ τί οὐράνιος σ' αὐτὰ εὐρίσκειται σοφία,
Καὶ πόσον πρέπει νὰ σκιρτᾷ ἡ νεαρὰ καρδιά
Βλέπουσα τὸν ἀντάξιον Ἑλληνικὸν μας γόνον,
Βαδίζοντα σ' τὰ εὐγενῆ ἴχνη τὰ τῶν προγόνων.
Ζητοῦντα τὴν ἀνάρρῶσιν τῆς γλώσσης τῆς ἀρχαίας,
Καὶ ἤδη συμμορφόνοντα αὐτὴν μετὰ τῆς νέας.

ΟΥΓΑΤΗΡ.

ὦ μήτηρ μου εὐχαριστῶ τὸ θεῖον καὶ δοξάζω,
Ὅτι μὲ κατηξίωσε πολλάκις τὸ θαυμάζω.
Νὰ γεννηθῶ εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν πάλιν τὰ φῶτα
Εἶναι ἐλπίς ν' ἀναστηθῶν ἴσως ὡσπὲν καὶ πρῶτα.

ΜΗΤΗΡ.

Χωρὶς μεγάλην, θύγατερ, πίστευσε δυσκολίαν,
Θὰ ἀναλάβωμεν κ' ἡμεῖς τὴν παλαιὰν παιδείαν.
Ἐὰν εἰς τὰ συγγράμματα τῶν παλαιῶν δοθῶμεν,
Σ' τὴν ἐποχὴν τῶν παλαιῶν ἀμέσως θεῖα φανῶμεν.

(μετὰ μικρὰν σιωπῆς)

ὦ ἐποχὴ τῶν παλαιῶν! καὶ πῶς νὰ μὴ θαυρῶσω.
Ὅποταν τὴν ἐνθυμηθῶ καὶ τὴν ἀναπολήσω.
ὦ τί μεγάλος θεσσαυρὸς! καὶ τί γλῶσσα ὡραία!
ὦ τι λαμπρὰ συγγράμματα!.. πάντοτε εἶναι νέα..

Εἶναι πηγαὶ αἱ ῥέουσαι τὸ μέλι καὶ τὸ γάλα.
Τὰ πνεύματα τῶν παλαιῶν. τί ἐξοχα!μεγάλα!
Ἡ γλῶσσα ἡ Ἑλληνικὴ πασῶν εὐφορωτάτη!
Ἡ γλῶσσα ἡ Ἑλληνικὴ πασῶν εὐφραδιστατή!
Ἡ εὐλαος τῆς φύσεως εἰκὼν καὶ ζωγραφία,
Ἡ γλῶσσα ἦν ἐλάλησεν ἡ τῶν Μουσῶν χορεία.
— Ἄττη ἐκάλλυνε ψυχὰς, ἡμέρωσε τὰ ἦθη,
Κ' ἔδειξεν ἔθνος ζωηρὸν μὲ τὰ γενναῖα στήθη.
Ἐνίσχυσεν, ἐνέπνευσε φωνὴν καὶ φαντασίαν.,
Κ' ἔφερε τοὺς προγόνους μας εἰς τὴν ἀθανασίαν. . .
Ἐν γένει δὲ, ὦ θύγατερ, ἡ πατρικὴ μας γλῶσσα,
Εἶναι γλῶσσα Οὐράνιος εἰς τοὺς αἰῶνας ζῶσα.
Διὸ καὶ εἰς τὴν κτῆσιν της μ' ἐπιμονὴν καρτέρει,
Τὸν θεῖον ἑνοφῶντά σου μὴ ῥίψῃς ἀπτό χέρι.
Συνοικεῖώσου μὲ αὐτὸν, καὶ ὡς πάλαι ὁ Πλάτων,
Ἐχαιρεν εἰς τοὺς κόλπους του τὸν Κωμικὸν φυλάττων,
Τὸν ἑνοφῶντα ἔχε σὺ κ' ἔξυπνη κ' εἰς τὸ στρῶμα.

ΟΥΓΑΤΗΡ.

Ἐπαινετόν σου, μήτηρ μου, ἐπαινετόν τὸ στόμα.

ΜΗΤΗΡ.

Σωκράτους θεῖου ἑνοφῶν, ἀξίος μαθητῆς του.
Μὲ γλῶσσαν ἐπουράνιον, καθ' ὅλα μιμητῆς του,
Μᾶς ἄφησε τ' ἀθάνατ' ἀπομνημονεύματά του.
Διαϊωνίσας μὲ αὐτὰ τὸ θεῖον ἔνομά του.
Σ' αὐτὰ πασένας δύναται τὸν νοῦν του νὰ σορίσῃ.
Νὰ διδαχθῆ τὸ εἶναι του, τὴν φύσιν νὰ γνωρίσῃ.

ΟΥΓΑΤΗΡ.

Ναί, πόσῃν ἀγαλλίεσθαι αἰσθάνετ' ἡ ψυχὴ μου,
Καὶ πῶς ἀναζώνεται τῶντι τὸ κορμί μου
Εἰς τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν. Ἄλλὰ κ' ἐγὼ, εἶπέ μου,
Νὰ λάμψω εἰς τὰ χρέη μου θ' ἀξιώθω ποτέ μου;

ΜΗΤΗΡ.

Ἄ. Ἄ. Ναί, φίλον θυγάτριον, φθάνει μόνον νὰ δώσης,
Τὸν ἑαυτὸν σου εἰς αὐτὰ ῥητῶς ν' ἀφοσιώσης,

Καὶ τότε θέλεις δυνῆθ' ἐν βέβαια νὰ γνωρίσης
 Ἐὰ ἀγαθὰ τῆς προκοπῆς, καὶ νὰ τὰ ἀποκτήσης.
 Καὶ τότε τὴν διαφθορὰν φεύγουσα τοῦ αἰῶνος,
 Ὅτ' ἀπροδεύσης στὰ χρυστὰ ἐν μέσῳ τοῦ ἀγῶνος,
 Δείχνουσα ὅτ' ἡ ἀρετὴ ταιριάζει ἐπὶ πλέον,
 Εἰς τὴν ψυχὴν τῶν γυναικῶν, καὶ μάλιστα τῶν νέων.

ΘΥΓΑΤΗΡ.

Ἄ! Ζῆθι ἐπὶ μήκιστον, ὦ μῆτέρ μου, καὶ ἔχε
 Χρηστὰς ἐλπίδας δι' ἐμέ. ΜΗΤΗΡ.

ὦ! ἐπιμόνως τρέχε.

Τὸ στάδιόν σου, θύγατερ, καὶ τῆς διαγωγῆς σου
 Ὡς ἀκραίφνῃ ὑπογραμμὸν, κ' ἀπάσης τῆς ζωῆς σου
 Τὸν θεῖον καὶ σοφώτατον ἔχε πάντα Σωκράτην.

(Ἐνῷ εἰς τὴν ὁμιλίαν ταύτην ἐνηκολοῦντο, φύλλον καταπράσινον
 ἔπεσεν εἰς τὸ ἡμιανοιγμένον βιβλίον των. Ἡ μήτηρ ἐνατενίσασα
 εἰς τὸ δένδρον, λέγει εἰς τὴν θυγατέρα της.)

Βλέπεις αὐτὴν τὴν συκαμιὰν τὴν τόσον ἀπλουστάτην;
 Τὸ δένδρον τοῦτο, θύγατερ, τὸ βλέπεις;—ζωγραφίζει
 Τὸν κόσμον μᾶς ἀναπολεῖ, τὸ πᾶν μᾶς εἰκονίζει.
 Κ' αὐτὰ τὰ τερψικάρδια κατὰσκιά του φύλλα
 Μᾶς φέρουν εἰς τὴν μνήμην μας τὰ τῶν ἀνθρώπων φύλα.
 Καθὲν φυτρώνει... ἔρχεται. . . αὐξάνει, μεγαλαίνει,
 Πλὴν μὲ καιρὸν. . . μαραίνεται. . . σήπεται. . . ἀποθαίνει.
 Τοιουτοτρόπως κ' οἱ θνητοὶ, καθ' εἰς ἀνδρῆ κ' αὐξάνει,
 Πλὴν ἔξαιφνα τὸ ἄνθος του. . . μαραίνεται. . . τὸ χάνει. .
 Καὶ αἱ γλυκεῖαι ἡδοναὶ ὅσαι μᾶς συνοδεύουν,
 Ἡ δύναμις καὶ ἡ χαρὰ, τὰ κάλλη ἃ τοξέουον,
 Θέλουν χαθῆν ὡς ὄνειρον, ἢ ὡς ἀχνὸς ἢ πάχνη,
 Καὶ θλιβερὰ ἀνάμνησι, τοὺς μένει ὡς ἀράχνη. . .
 Περναῖ καὶ τρέχει ὁ καιρὸς καὶ ἡ τωρινὴ μας ὥρα
 Ἐπέρασε. . . Τετέλεσται. . . ὥστε νὰ εἶπης,, Τώρα.
 Τριάντα καλοκαίρια ὡς τώρα περασμένα,
 Ἐχω, φίλον θυγάτριον, εἰς ταῦτα δ' ἐν πρὸς ἕνα,
 Ἐνόσω ἤδη προχωρῶ πάντα στὴν ἡλικίαν,
 Αἰσθάνομαι τὴν ἔλλειψιν πᾶχωμεν στὴν παιδείαν.
 Καὶ εἰς τοσοῦτον εὐφρὲς καὶ ζωογόνον κλίμα,
 Δὲν βλέπω εἰς τὴν πρόοδον οὐδὲ μικρὸν τι βῆμα.

Μόνον ἡ πολυτέλεια ὑπάρχει τιμωμένη,
 Ἡ δὲ παιδεία πάντοτε ἐν μέρει ἀφειμένη,
 Καὶ μάλιστα ἀπὸ τινος ἐχούσας καὶ τοὺς τρόπους,
 Διαφερούσας δὲ μὴδὲν ἀπὸ λοιποὺς ἀνθρώπους.
 Ἀναθραμμέναι τρυφηλῶς εἰς ὑψηλὰς οἰκίας,
 Εἰς κήπους καὶ ἀνάπαυσιν κ' εἰς ἡδονὰς παντοίας,
 Νομίζομεν ὅτι σ' αὐτὰ ὅλη ἡ εὐτυχία,
 Συνίσταται κ' ἡ γῆνιός ὄντως εἰς εὐδαιμονία.
 Ἄλλὰ, φίλον θυγάτριον, τοῖοντι τί ἀπάτη!
 Ὡ αἰωνία Ξενοφῶν μνήμη σου καὶ Σωκράτη.
 Πλοῦτη καὶ δόξαι κόρη μου εἶναι σκιά καὶ πλάνη,
 Μόν' ἡ παιδεία δύναται μόνη νὰ μᾶς εὐφράνη.
 Ναι, μόνη αὐτὴ δύναται νὰ μᾶς ἀθανάτιση,
 Καὶ ὅταν ἀποθάνωμεν, τὸ κλέος μας ν' ἀφήσῃ.
 Εἰς γεννεὰς τῶν γεννεῶν κ' αἰῶνας τῶν αἰώνων,
 Στὰ χεῖλη νὰ ὑμνῶμεθα συχνὰ τῶν ἀπογόνων.

ΘΥΓΑΤΗΡ.

Ἄλλὰ γνωρίζεις, μῆτέρ μου, τὸ τῆς παιδείας χρῆμα
 Πῶς δυσκολοαπόκτητον ὑπάρχει ὄντως κτῆμα.

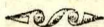
ΜΗΤΗΡ.

Τὰ πάντα εἰς τὸ χέριμας κρέμανται, κ' ἐνθυμήσου,
 Τί ἴδαμεν ἔς τὸν Πρόδικον, κόρη μου, συλλογίσου.
 Ἄν θέλῃς, ὦ παιδάκι μου, ἡ γῆ νὰ σοῦ γεννήσῃ,
 Σιτάρι ἢ κριθάριον, ἢ καὶ νὰ σὲ πλουτήσῃ,
 Στῆς γῆς τὴν καλλιέργειαν νὰ ἀσχολῆσαι πρέπει,
 Κι εἰς ὃ, τι ἄλλο τὸν σκοπὸν τοῦτόν σου ἀποβλέπεις.
 Ἄν θέλῃς τὰ βοσκήματα νὰ γέμουν στὴν αὐλὴν σου,
 Πρέπει εἰς ταῦτα νὰ δοθῆς μ' ὅλην τὴν προσοχὴν σου,
 Ἄν θέλῃς τώρα νὰ φανῆς στὸν κόσμον προκομμένη,
 Καὶ τ' ὄνομά σου πανταχοῦ ἀθάνατον νὰ μένῃ,
 Πρέπει νὰ καταγίνεσαι εἰς τὴν σπουδὴν ἐπάνω.
 Τί κλαίεις; Ἄ! ὦ θύγατερ, καλὰ καταλαμβάνα,
 Πάσχεις καθὼς ποτ' ἔπαθε τοὺς παλαιοὺς αἰῶνας,
 Ὁ Θουκυδίδης ὁ μικρὸς, ὅταν εἰς τοὺς ἀγῶνας,
 Ἐβλεπε τὸν Ἡρόδοτον ὅτι εὐδοκίμοῦσεν,
 Ὅτε τὴν ἱστορίαν του ἐν μέσῳ ἱστοροῦσε.

Σε προφητεύω τὸ λοιπὸν τύχην, ναὶ μακαρίαν,
 Κ' ἀθάνατον τὸ ὄνομα μέσα στήν ἱστορίαν...
 Πλὴν ὦ φίλον θυγάτριον, ὁ ἥλιος ἀρχίζει
 Μὲ τὰς λαμπρὰς ἀκτῖνας τοῦ τὸν κόσμον νὰ φωτίζει
 " Παιδιὰ, καιρὸς εἰς τὸν καφὲν ὄλα σας μαζευθῆτε,
 " Ὁ γέρον ἀπ' τὸν θάλαμον, φωνάζει, σ υ ν α χ θ ῆ τ ε,
 " Ἐπαρε τὸ βιβλίον σου, καὶ δεῦρο ἄς προβῶμεν,
 " Ἐλπίζω δὲ περὶ αὐτῶν πάλιν νὰ συσχεφθῶμεν.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΑΙ ΕΠΟΧΑΙ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ. Δύο ἐποχὰς ἔχει ἐκάστη γυνὴ πρὸ τῆς ὑπανδρείας τῆς. Ὅταν ἦναι πολλὰ νέα συλλογίζεται " Ποῖον ἄραγε θὰ πάρω; καὶ ὅταν προχωρήσῃ εἰς τὴν ἡλικίαν, " Ποῖος ἄραγε θὰ μὲ πάρῃ;

ΚΙΝΙΚΟΝ ΑΞΙΩΜΑ. Τρεῖς ἀρεταὶ φέρουσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν χρεῶν του, ἡ Φρόνησις, δι' ἧς διακρίνει τις τὸ ἀγαθὸν τοῦ κακοῦ ἢ Φιλανθρωπία, ἣτις συνδέει τοὺς ἀνθρώπους μετ' ἀλλήλων, καὶ ἡ Γενναιότης, δι' ἧς δύναται τις ἀποφεύγων τὸ κακὸν, νὰ πράττῃ τὸ ἀγαθόν. *

Ἡ ΠΤΩΧΕΙΑ. Αἱ κυριώτεραι αἰτίαι αἰτινες φέρουσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν πτωχείαν εἶναι αἱ ἐφεξῆς α'. Ἡ ὀλίγη θέλγησις εἰς τὸ κοπιάζειν. β'. Ἡ ἐπάρατος πολυτέλεια (τὸ λούσσον) καὶ ἡ πρὸς τὴν ἡδυπάθειαν μανία. γ'. Ἡ ὑπερβολικὴ κλίσις εἰς τὴν μέθην, καὶ δ'. Ἡ ἔλλειψις τῆς ἀνατροφῆς, καὶ ἡ εἰς τὴν Δημόσιον ἐκπαίδευσιν ἀξιοκατάκριτος ἀδιαφορία.

ἘΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ. Εἰς Λονδίνον ἐκδίδονται καθ' ἐκάστην ἡμέραν 12 ἐφημερίδες καθ' ἑβδομάδα 69, κατὰ μῆνα 12, καὶ κατὰ διαφόρους ἄλλας περιόδους 18, τὸ ὅλον 111. Ὅλαι δὲ αἱ ἐκδιδόμεναι εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἐφημερίδες εἶναι τὸν ἀριθμὸν 469.